

GELİR TABLOSU HESAPLARI ve UYGULAMALARI

Hazırlayan:
SMMM Yıldız ARSLAN

Şubat 2009

ÖZGEÇMİŞ

SMMM YILDIZ ARSLAN, 1983 yılında İstanbul'da doğdu. 2000 Yılında Bağcılar Ticaret Meslek Lisesini bitirdi. 2002 yılında Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu Muhasebe Bölümünde Ön lisansını yaptıktan sonra 2004 Yılında Anadolu Üniversitesi İşletme Fakültesinde Lisans Eğitimini tamamladı. 2006 Yılında Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Muhasebe Finansman Bilim Dalı Yüksek Lisans programından mezun oldu. 2007 yılında mesleki yeterlilik sınavını vererek Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik Ruhsatı almaya hak kazandı. Şu an Mazars & Denge SMMM A.Ş'nin Outsourcing Departmanında çalışmaktadır.

E-POSTA: yarslan@mazarsdenge.com.tr

İÇİNDEKİLER

I- BÖLÜM

0. GİRİŞ

1. GELİR TABLOSU TANIMI VE KAPSAMI

1.1 Gelir Tablosunun Tanımı Ve Niteliği

1.2 Gelir Tablosu Düzenleme Kuralları

1.2.1 Gelir Tablosu İlkeleri

1.3 Gelir Tablosunun Biçimsel Yapısı

1.4 Gelir Tablosu Hesap Grupları

1.4.1 Gelir Tablosu Hesap Gruplarında Yer Alan Ana Hesaplar

1.5 Gelir Tablosunun Türleri

1.5.1 İşletme Hukuku Açısında Türleri

1- Ticari Gelir Tablosu

2- Mali Gelir Tablosu

1.5.2 Gelir Tablosu Düzenlenme Tipi Bakımından Türleri

1- Hesap Tipi Gelir Tablosu

2- Rapor Tipi Gelir Tablosu

1.6 Gelir Tablosu Dipnotları

1.7 Satışların Maliyeti Tablosu

1- Direkt İlk Madde Ve Malzeme Giderleri

2- Direkt İşçilik Giderleri

3- Genel Üretim Giderleri

4- Yarı Mamül Stoklarında Değişim

5- Mamül Stoklarında Değişim

II- BÖLÜM

1. GELİR TABLOSU HESAPLARI

1.1 60 Brüt Satış Hesap Grubu

1.1.1 600 Yurt İçi Satışlar Hesabı

1.1.2 601 Yurt Dışı Satışlar Hesabı

1.1.3 602 Diğer Gelirler Hesabı

1.2 61 Satış İndirimleri Hesap Grubu

1.2.1 610 Satıştan İadeler Hesabı (-)

1.2.2 611 Satış İskontoları Hesabı (-)

1.2.3 612 Diğer İndirimler Hesabı

1.3 62 Satışların Maliyeti (-) Hesap Grubu

1.3.1 620 Satılan Mamüller Maliyeti Hesabı (-)

1.3.2 621 Satılan Ticari Mallar Maliyeti Hesabı (-)

1.3.3 622 Satılan Hizmet Maliyeti Hesabı (-)

1.3.4 623 Diğer Satışların Maliyeti Hesabı (-)

1.4 63 Faaliyet Giderleri Hesap Grubu

1.4.1 630 Araştırma Ve Geliştirme Giderleri (-) Hesabı

1.4.2 631 Pazarlama, Satış Ve Dağıtım Giderleri Hesabı (-)

1.4.3 632 Genel Yönetim Giderleri Hesabı (-)

1.5 64 Diğer Faaliyetlerden Olağan Gelir Ve Karlar Hesap Grubu

1.5.1 640 İştiraklerden Temettü Gelirleri Hesabı

1.5.2 641 Bağlı Ortaklıklardan Temettü Gelirleri Hesabı

1.5.3 642 Faiz Gelirleri Hesabı

- 1.5.4 643 Komisyon Gelirleri Hesabı
- 1.5.5 644 Konusu Kalmayan Karşılıklar Hesabı
- 1.5.6 645 Menkul Kıymet Satış Karları Hesabı
- 1.5.7 646 Kambiyo Karları Hesabı
- 1.5.8 647 Reeskont Faiz Gelirleri Hesabı
- 1.5.9 648 Enflasyon Düzeltmesi Karları Hesabı
- 1.5.10 649 Faaliyetlerle İlgili Diğer Olağan Gelir Ve Karlar Hesabı
- 1.6 65 Diğer Faaliyetlerden Olağan Gider Ve Zararlar(-)Hes. Grubu
 - 1.6.1 653 Komisyon Giderleri Hesabı
 - 1.6.2 654 Karşılık Giderleri Hesabı
 - 1.6.3 655 Menkul Kıymet Satış Zararları (-) Hesabı
 - 1.6.4 656 Kambiyo Zararları (-) Hesabı
 - 1.6.5 657 Reeskont Faiz Giderleri (-) Hesabı
 - 1.6.6 658 Enflasyon Düzeltmesi Zararları (-) Hesabı
 - 1.6.7 659 Diğer Olağan Gider Ve Zararlar (-) Hesabı
- 1.7 66 Finansman Giderleri (-) Hesap Grubu
 - 1.7.1 660 Kısa Vadeli Borçlanma Giderleri (-) Hesabı
 - 1.7.2 661 Uzun Vadeli Borçlanma Giderleri (-) Hesabı
- 1.8 67 Olağandışı Gelir Ve Karlar Hesap Grubu
 - 1.8.1 671 Önceki Dönem Gelir Ve Karları
 - 1.8.2 679 Diğer Olağandışı Gelir Ve Karlar
- 1.9 68 Olağandışı Gider Ve Zararlar (-) Hesap Grubu
 - 1.9.1 680 Çalışmayan Kısım Gider Ve Zararlar (-) Hesabı
 - 1.9.2 681 Önceki Dönem Gider Ve Zararlar (-) Hesabı
 - 1.9.3 689 Diğer Olağandışı Gider Ve Zararlar (-) Hesabı

1.10 69 Dönem Net Karı Veya Zararı Hesap Grubu

1.10.1 690 Dönem Net Karı Veya Zararı Hesabı

1.10.2 691 Dönem Karı Vergi Ve Diğer Yasal Yük.Karşılıkları (-)

1.10.3 692 Dönem Net Karı Veya Zararı Hesabı

3. SONUÇ

4. KAYNAKÇA

0. GİRİŞ

Gelir Tablosu; bir işletmenin belirli bir faaliyet döneminde elde ettiği bütün gelirlerle aynı dönemde katlandığı bütün maliyet ve giderlerin ve bunların sonucunda işletmenin elde ettiği dönem net kârı veya dönem zararını gösteren temel mali bir tablodur.

Gelir tablosunda işletmenin dönem giderlerini ve dönem gelirlerini karşılaştırılmaktadır. Eğer giderlerin toplamı gelirlerden fazla ise dönem zararı, gelirlerin toplamı fazla ise dönem kârı vardır.

İşletmelerde gelir ve giderler muhasebeleştirilirken, hangi hesaplar hangi gelir ve giderlerle ilgiliyle o hesaplar kullanılmalıdır.

Gerçeğe uygun olarak düzenlenmiş bir gelir tablosu işletme ile ilgilenenlerin isteklerine cevap verecektir.

Gelir tablosu düzenlerken işletmelerin uyması gereken belli standartlar vardır.

I- BÖLÜM

1. GELİR TABLOSU TANIMI VE KAPSAMI

1.1 GELİR TABLOSUNUN TANIMI VE NİTELİĞİ

Gelir tablosu, bir işletmenin belirli bir dönemdeki gelir ve giderleri ile kazanç gücünü tam ve açık olarak göstermesi nedeniyle işletme yöneticilerinin ve işletme ile ilgilenen üçüncü kişiler için son derece öneme sahiptir. Gelir Tablosu bir işletmenin hasılatını, hasılatтан indirilecek unsurları, işletmenin net gelirini sistematik bir şekilde sıralayan bir tablodur¹.

Gelir tablosu; bir işletmenin belirli bir faaliyet döneminde elde ettiği bütün gelirlerle aynı dönemde katlandığı bütün maliyet ve giderlerin ve bunların sonucunda işletmenin elde ettiği dönem net kârı veya dönem zararını gösteren temel mali bir tablodur².

Gelir tablosunda işletmenin dönem giderlerini ve dönem gelirlerini karşılaştırılmaktadır. Eğer giderlerin toplamı gelirlerden fazla ise faaliyet zararı, gelirlerin toplamı fazla ise faaliyet kârı vardır³.

Gelir tablosu, bilanço gibi statik değil belirli bir faaliyet dönemi ile ilgilendiği için dinamik bir yapıya sahiptir. Bilanço ile karşılaştırıldığında ise gelir tablosu sonuç hakkında daha ayrıntılı bilgi verdiğinden bu tabloya daha fazla önem verilmesine neden olmuştur⁴.

Bilançoda belirli bir faaliyet döneminde işletmenin elde ettiği net kârı veya zararı görebiliriz. Fakat bu kârın veya zararın nasıl oluştuğunu göremeyiz.

İşletme yöneticileri veya işletme ile ilgilenen üçüncü kişiler net karın veya zararın nasıl oluştuğunu görmek isteyeceklerdir. Bunu da gelir tablosu sağlar⁵.

Gerçeğe uygun olarak düzenlenmiş bir gelir tablosu işletme ile ilgilenenlerin isteklerine cevap verecektir. Gelir tablosu düzenlemesinde işletme yöneticilerinin uyması gereken belli standartlar vardır. Bu standartlara uyularak işletme bilgilerini tam ve doğru şekilde yansıtmaları gerekmektedir⁶.

¹ KAVAK Şeref, **Genel Muhasebe**, 3. Baskı, Nobel Yayın, Ankara: 2005, s.21

² ATAMAN Ümit, **Genel Muhasebe (Muhasebede Dönem İçi İşlemleri Cilt 1)** 6.Baskı, Türkmen Kitabevi: İstanbul, 2005

³ GÜCENME Ümit, **Genel Muhasebe**, Aktüel Yayınları: İstanbul, 2005, s.28

⁴ GÜCENME, s.28

⁵ KAVAK, a.g.e, s.21

1.2 GELİR TABLOSU DÜZENLEME KURALLARI

Gelir tablosu, mali tablolar ilkelerine uyularak düzenlenir. Tabloda esas faaliyetlerden sağlanan gelir ile süreklilik gösteren diğer olağan faaliyetlerinden sağlanan gelir ayrı ayrı gösterilmektedir. Süreklilik göstermeyen olağan dışı gelirlerde ayrı olarak gösterilmektedir. Gelirlerde olduğu gibi giderlerde de aynı ayrı söz konusudur. Esas faaliyetler için yapılan giderler ile süreklilik gösteren diğer olağan faaliyet giderleri ve süreklilik göstermeyen olağan dışı giderlerde ayrı ayrı gösterilmektedir⁷.

1.2.1 GELİR TABLOSU İLKELERİ⁸

Gelir tablosunun ilkelerinin amacı; satışların, gelirlerin, satışlar maliyetinin, giderlerin, kar ve zararlara ait hesapların ve belli dönemlere ait işletme faaliyeti sonuçlarının sınıflandırılmış ve gerçeğe uygun olarak gösterilmesini sağlamaktır.

Bütün satışlar; gelir ve karlar ile maliyet gider ve zararlar brüt tutarlar üzerinden gösterilirler ve hiçbir satış, gelir ve kar kalemi bir maliyet, gider ve zarar kalemi ile tamamen kısmen karşılaştırılmak suretiyle gelir tablosu kapsamından çıkarılamaz.

Bu amaç doğrultusunda benimsenen gelir tablosu ilkeleri aşağıda belirtilmiştir:

- a) Gerçekleşmemiş satışlar, gelir ve karlar; gerçekleşmiş gibi veya gerçekleşenler gerçek tutarlarından fazla veya az gösterilmemelidir. Belli bir dönem veya dönemlerin gerçeğe uygun faaliyet sonuçlarını göstermek için dönem veya dönemlerin başında ve sonunda doğru hesap kesimi işlemleri yapılmalıdır.
- b) Belli bir dönemin satışları ve gelirleri bunları elde etmek için yapılan satışların maliyeti ve giderleri ile karşılaştırılmalıdır. Belli bir dönem veya dönemlerin başında ve sonunda maliyet ve giderleri gerçeğe uygun olarak gösterebilmek için stoklarda, alacak ve borçlarda doğru hesap kesimi işlemleri yapılmalıdır.
- c) Maddi ve maddi olmayan duran varlıklar ile özel tükenmeye tabi varlıklar için uygun amortisman ve tükenme payı ayrılmalıdır.

⁶ KAVAK, a.g.e, s.21

⁷ ÖZMEN Sibel (Der), **Tekdüzen Hesap Planı**, Seçkin Yayıncılık: Ankara, 2003, s.35

⁸ ÖZMEN, a.g.e, s.35

- d) Maliyetler, maddi duran varlıklar, stoklar, onarım ve bakım ve diğer gider grupları arasında uygun bir şekilde dağıtılmalıdır. Bunlardan direkt olanları doğrudan doğruya, birden fazla faaliyeti ilgilendirenleri zaman ve kullanma faktörü dikkate alınarak tahakkuk ettirilip, dağıtılmalıdır.
- e) Arızî ve olağan üstü niteliği sahip kâr ve zararlar meydana geldikleri dönemde tahakkuk ettirilmeli, fakat normal faaliyet sonuçlarından ayrı olarak gösterilmelidir.
- f) Bütün kâr ve zararlardan, önceki dönemlerin mali tablolarında düzeltme yapılmasını gerektirecek büyüklük ve nitelikteki dışı kalanlar dönemin gelir tablosunda gösterilmelidir.
- g) Karışlıklar, işletmenin kârını keyfi bir şekilde azaltmak veya bir döneme ait karı diğer döneme aktarmak amacıyla kullanılmamalıdır.
- h) Dönem sonuçlarının tespiti ile ilgili olarak uygulana gelen değerleme esasları ve maliyet yöntemlerinde bir değişiklik yapıldığı takdirde, bu değişikliğin etkileri açıkça belirtilmelidir.
- i) Bilanço tarihinde var olan ve sonucu belirsiz bir veya birkaç olayın gelecekte ortaya çıkıp çıkmamasına bağlı durumları ifade eden, şarta bağlı olaylardan kaynaklanan, makul bir şekilde gerçeğe yakın olarak tahmin edilebilen gider ve zararlar, tahakkuk ettirilerek gelir tablosuna yansıtılır. Şarta bağlı gelir ve karlar için ise gerçekleşme ihtimali yüksek de olsa herhangi bir tahakkuk işlemi yapılmaz; dipnotlarda açıklama yapılır.

1.3 GELİR TABLOSUNUN BİÇİMSEL YAPISI

İşletmeler, gelir tablolarını karşılaştırılmalarında kolaylık sağlamak ve anlam birliği oluşturmak amacıyla ek formlardaki biçimde düzenlerler.

Gelir tablosu hesapları arasında mahsup yapılamaz. Tabloda “diğer” başlığı altında gösterilen gelir ve gider unsurlarının ait oldukları grubun toplam tutarının %20’sini aşması halinde, bu kalem ayrı bir başlık altında ayrıca gösterilir. Tutarı olmayan kalemler gelir tablosunda yer almazlar⁹.

1.4 GELİR TABLOSU HESAP GRUPLARI

⁹ ARIKAN Yahya, **Mali Tablolar Analizi ve Uygulama**, 2. Baskı, Mart Matbaacılık: İstanbul, 2004

Tek düzen hesap planında gelir tablosu hesapları ana grup başlığı altında aşağıdaki gibi 10 grup altında bölümlenmiştir¹⁰.

6 GELİR TABLOSU HESAP GRUPLARI**60 BRÜT SATIŞLAR****61 SATIŞ İNDİRİMLERİ (-)****62 SATIŞLARIN MALİYETİ (-)****63 FAALİYET GİDERLERİ (-)****64 DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GELİR VE KARLAR****65 DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR (-)****66 FİNANSMAN GİDERLERİ (-)****67 OLAĞAN DIŞI GELİR VE KARLAR****68 OLAĞAN DIŞI GİDER VE ZARARLAR****69 DÖNEM NET KARI VEYA ZARARI**

Şimdi söz konusu olan hesap gruplarında yer alan hesapları daha yakından inceleyelim.

1.4.1 GELİR TABLOSU HESAP GRUPLARINDA YER ALAN ANA HESAPLAR

Aşağıdaki tabloda gelir tablosunda yer alan ana hesaplar toplu olarak görülmektedir¹¹.

¹⁰ KARABINAR Selahattin, **Genel Muhasebe**, 1.Baskı, Sakarya Kitapevi: Adapazarı, 2004, s.177

¹¹ KARABINAR, **a.g.e**, s.178

6 GELİR TABLOSU HESAP GRUPLARI VE HESAPLARI	HESAP GRUPLARI	HESAP ADLARI
	60 BRÜT SATIŞLAR	600 YURT İÇİ SATIŞLAR HS. 601 YURT DIŞI SATIŞLAR HS. 602 DİĞER GELİRLER HS.
	61 SATIŞ İNDİRİMLERİ (-)	610 SATIŞTAN İADELER HS. (-) 611 SATIŞ İSKONTOLARI HS. (-) 612 DİĞER İNDİRİMLER HS. (-)
	62 SATIŞLARIN MALİYETİ (-)	620 SATILAN MAMÜLLER MALİYETİ HS. (-) 621 SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ HS. (-) 622 SATILAN HİZMET MALİYETİ HS. (-) 623 DİĞER SATIŞLARIN MALİYETİ HS. (-)
	63 FAALİYET GİDERLERİ (-)	630 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ HS. (-) 631 PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ HS. (-) 632 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HS. (-)
	64 DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GELİR VE KARLAR	640 İŞTİRAKLERDEN TEMETTÜ GELİRLERİ HS. 641 BAĞLI ORTAKLIKLARDAN TEMETTÜ GELİRLERİ HS. 642 FAİZ GELİRLERİ HS. 643 KOMİSYON GELİRLERİ HS. 644 KONUSU KALMAYAN KARŞILIKLAR HS. 645 MENKUL KIYMET SATIŞ KARLARI HS. 646 KAMBİYO KARLARI HS. 647 REESKONT FAİZ GELİRLERİ HS. 648 ENFLASYON DÜZELTME KARLARI HS. 649 DİĞER OLAĞAN GELİR VE KARLAR HS.
	65 DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR (-)	653 KOMİSYON GİDERLERİ HS. (-) 654 KARŞILIK GİDERLERİ HS. (-) 655 MENKUL KIYMET SATIŞ ZARARLARI HS. (-) 656 KAMBİYO ZARARLARI HS. (-) 657 REESKONT FAİZ GİDERLERİ HS. (-) 658 ENFLASYON DÜZELTMESİ ZARARLARI HS. (-) 659 DİĞER OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR HS. (-)
	66 FİNANSMAN GİDERLERİ(-)	660 KISA VADELİ BORÇLANMA GİDERLERİ HS. (-) 661 UZUN VADELİ BORÇLANMA GİDERLERİ HS. (-)
	67 OLAĞAN DIŞI GELİR VE KARLAR	671 ÖNCEKİ DÖNEM GELİR VE KARLAR HS. 679 DİĞER OLAĞAN DIŞI GELİR VE KARLAR HS.
	68 OLAĞAN DIŞI GİDER VE ZARARLAR	680 ÇALIŞMAYAN KISIM GİDER VE ZARARLAR HS. (-) 681 ÖNCEKİ DÖNEM GİDERLERİ VE ZARARLARI HS. (-) 689 DİĞER OLAĞAN DIŞI GİDER VE ZARARLAR HS. (-)
	69 DÖNEM NET KARI VEYA ZARARI	690 DÖNEM KARI VEYA ZARARI 691 DÖNEM KARI VERGİ VE YASAL YÜKÜMLÜLÜK KARŞILIKLARI HS. (-) 692 DÖNEM NET KARI VE ZARARI HS.

Kaynak: KARABINAR, 2004, 178

TABLO 1.1: GELİR TABLOSU HESAP GRUPLARI VE HESAPLARI

1.5 GELİR TABLOSUNUN TÜRLERİ

1.5.1 İŞLETME HUKUKU AÇISINDA TÜRLERİ

1- Ticari gelir tablosu: Mevzuat hükümleri göz önünde bulundurulmadan muhasebe tekniğine göre hazırlanan tablolardır¹².

2- Mali gelir tablosu: Vergi mevzuatı ve ticaret hukuku mevzuatı gelir tablosu düzenlenmesinde dikkat edilecek hususları saptamıştır. Vergi tekniği bakımından gelir ve gider kabul edilmeyen kalemler vergi mevzuatında belirtilmiştir. Vergi beyannamesini vergi mevzuatına uygun şekilde düzenlenmesi gerekmektedir¹³.

❖ Uygulamada “mali gelir tablosu” olmamakla birlikte, mali kazanç beyanname üzerinde indirim, ilave ile ulaşılabilmektedir. TDHP’nın gelir tablosu “ticari gelir tablosu”dur.

1.5.2 GELİR TABLOSU DÜZENLENME TİPİ BAKIMINDAN TÜRLERİ

Gelir tablosunun düzenleme tipi bakımından türleri;

3- Hesap Tipi Gelir Tablosu

4- Rapor Tipi Gelir Tablosu

olarak ikiye ayrılmaktadır. Maliye Bakanlığı’nın, 26.12.1992 tarihli Muhasebe Sistemleri Uygulama Genel Tebliği 1 ile yapmış olduğu düzenlemede Rapor şeklinde gelir tablosunu kabul edilmiştir¹⁴.

1-) HESAP TİPİ GELİR TABLOSU

Hesap tipi gelir tablosu daha çok kâr-zarar cetveli olarak kullanılmaktadır. Bu cetvel büyük defterlerdeki kâr-zarar cetvellerine benzemektedir. Ancak hesap tipi gelir tablosu analizlerde yeterli bilgiyi taşımadığı için kullanılmamaktadır.

Hesap tipi gelir tablosunda sağ tarafa gelir kalemleri, sol tarafa gider kalemleri yazılır.

¹² KOÇ YALKIN Yüksel, **Genel Muhasebe**, 14. Baskı, Nobel Yayın: Ankara, 2005. s.87

¹³ KOÇ YALKIN, s.87

¹⁴ ATAMAN, a.g.e, ss.34-35

Tablonun sol tarafına yazılan gider kalemlerinin toplamı işletmenin o dönemdeki giderlerini, sağ tarafına yazılan gelir kalemlerinin toplamı işletmenin o dönemdeki gelirlerini göstermektedir. Bu toplamda gelirler yani sağ taraf toplamı giderlerden yani sol taraf toplamından fazla ise işletme o dönemi kâr ile kapatmış demektir ve bu kâr giderler kısmının altına tablonun sol tarafına yazılır. Eğer giderler toplamı gelirler toplamından fazla ise o zaman işletme zarar etmiş demektir ve bu zarar gelirler kısmının altına tabloda sağ tarafa zarar olarak yazılır¹⁵.

Aşağıda hesap tipi gelir tablosuna örnek verilmiştir

A İŞLETMESİ
01.01.2007-31.12.2007 DÖNEMİNE AİT GELİR TABLOSU
(KAR/ZARAR CETVELİ)

GİDERLER	GELİRLER
PERSONEL GİDERLERİ	MAL SATIŞ KARLARI
VERGİ, RESİM VE HARÇLAR	ALINAN FAİZ VE KOMİSYONLAR
ÖDENEN FAİZ VE KOMİSYON GİDERLERİ	ÇEŞİTLİ KARLAR
AMORTİSMAN GİDERLERİ	
KARŞILIK GİDERLERİ	
ÇEŞİTLİ GİDERLER	
MAL SATIŞ ZARARLARI	
TOPLAM	TOPLAM
NETKAR	NET ZARAR
GENELTOPLAM	GENEL TOPLAM

Kaynak: ATAMAN, 2005, 35

TABLO 1.2 : İŞLETME HESAP TİPİ GELİR TABLOSU

2-) RAPOR TİPİ GELİR TABLOSU

Rapor tipi gelir tablosu belirli bir dönemdeki işletmenin bütün faaliyetlerini ayrıntılı olarak göstermektedir. Rapor tipi gelir tablosunda satış hasılatı, satışların maliyetleri ve işletmenin diğer faaliyetlerden olan gider ve gelirleri de yer almaktadır¹⁶.

¹⁵ ATAMAN, a.g.e, s.34

¹⁶ ATAMAN, a.g.e, s.35

Rapor tipi gelir tablosu ile işletmenin yıllar arası karşılaştırma ve analizini yapabiliriz. Maliye Bakanlığı 26 Aralık 1992’de M.S.U.G.T 1’de rapor tipi gelir tablosunun özet ve ayrıntılı olarak düzenlemiştir. Aşağıda özet gelir tablosu tipi verilmiştir:

İŞLETME ÖZET GELİR TABLOSU TİPİ (.....YTL)		ÖNCEKİ	CARİ DÖNEM
A-	BRÜT SATIŞLAR		
B-	SATIŞ İNDİRİMLERİ (-)		
	NET SATIŞLAR		
C-	SATIŞLARIN MALİYETİ (-)		
	BRÜT SATIŞ KARI VE ZARARI		
D-	FAALİYET GİDERLERİ (-)		
	FAALİYET KARI VEYA ZARARI		
E-	DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GELİR VE KARLAR		
	DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR (-)		
F-	FİNANSMAN GİDERLERİ (-)		
	OLAĞAN KAR VEYA ZARAR		
G-	OLAĞAN DIŞI GELİR VE KARLAR		
	OLAĞAN DIŞI GİDER VE ZARARLAR (-)		
H-	DÖNEM KARI VEYA ZARARI		
I-	DÖNEM KARI VERGİ VE DİĞER YASAL YÜKÜMLÜLÜKLER KARŞILIĞI (-)		
J-	DÖNEM NET KARI VEYA ZARARI		

Kaynak: ATAMAN, 2005, 35

DİPNOTLAR

- 1-.....
2-.....

TABLO 1.3 : İŞLETME ÖZET GELİR TABLOSU

İŞLETME AYRINTILI GELİR TABLOSU TİPİ
(.....YTL)

ÖNCEKİ

CARİ DÖNEM

- A- BRÜT SATIŞLAR
1- Yurtiçi Satışlar
2- Yurtdışı Satışlar
3- Diğer Gelirler
- B- SATIŞ İNDİRİMLERİ (-)
1- Satıştan İadeler (-)
2- Satış İskontoları (-)
3- Diğer İndirimler (-)
- C- NET SATIŞLAR
- D- SATIŞLARIN MALİYETİ (-)
1- Satılan Mamüller Maliyeti (-)
2- Satılan Ticari Mallar Maliyeti (-)
3- Satılan Hizmet Maliyeti (-)
4- Diğer Satışların Maliyeti (-)
BRÜT SATIŞ KARI VE ZARARI
- E- FAALİYET GİDERLERİ (-)
1- Araştırma Geliştirme Giderleri (-)
2- Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri (-)
3- Genel Yönetim Giderleri (-)
FAALİYET KARI VEYA ZARARI
- F- DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GELİR VE KARLAR
1- İştiraklerden Temettü Gelirleri
2- Bağlı Ortaklıklardan Temettü Gelirleri
3- Faiz Gelirleri
4- Komisyon Gelirleri
5- Konusu Kalmayan Karşılıklar
6- Menkul kıymet Satış Kârları
7- Kambiyo Karları
8- Reeskont Faiz Gelirleri
9- Enflasyon Düzeltmesi Kârları
10- Diğer Olağan Gelir ve Kârlar
- G- DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR
(-)
1- Komisyon Giderleri

- 2- Karşılık Giderleri
- 3- Menkul kıymet Satış Zararları
- 4- Kambiyo Zararları
- 5- Reeskont Faiz Giderleri
- 6- Enflasyon Düzeltmesi Zararları
- 7- Diğer Olağan Gider ve Zararlar
- H- FİNANSMAN GİDERLERİ (-)
 - 1- Kısa Vadeli Borçlanma Giderleri (-)
 - 2- Uzun Vadeli Borçlanma Giderleri (-)
- OLAĞAN KAR VEYA ZARAR**
- I- OLAĞAN DIŞI GELİR VE KARLAR
 - 1- Önceki Dönem Gelir ve Kârlar
 - 2- Diğer Olağandışı Gelir ve Kârlar
- J- OLAĞAN DIŞI GİDER VE ZARARLAR
 - 1- Çalışmayan Kısım Gider ve Zararlar (-)
 - 2- Önceki Dönem Gider ve Zararlar (-)
 - 3- Diğer Olağandışı Gider ve Zararlar (-)
- DÖNEM KARI VEYA ZARARI**
- K- DÖNEM KARI VERGİ VE DİĞER YASAL YÜKÜMLÜLÜKLER
KARŞILIĞI (-)
- DÖNEM NET KARI VEYA ZARARI**

Kaynak: ATAMAN, 2005, 36

DİPNOTLAR

- 1-.....
- 2-.....

TABLO 1.4 : İŞLETME AYRINTILI GELİR TABLOSU

1.6 GELİR TABLOSU DİPNOTLARI¹⁷

Gelir Tablosunda Ek bilgi olarak aşağıdaki açıklamalar yer alır¹⁸.

- 1- Dönemin tüm amortisman giderleri ile itfa ve tükenme payları
 - a) Amortisman giderleriYTL.
 - aa) Normal Amortisman giderleri(YTL.)
 - bb) Yeniden değerlemeden doğan amortisman giderleri(YTL.)
 - b) İtfa ve tükenme payları(YTL.)
- 2- Dönemin karşılık giderleriYTL.
- 3- Dönemin tüm finansman giderleriYTL.
 - a) Üretim maliyetine verilenler(YTL.)
 - b) Sabit varlıkların maliyetine verilenler(YTL.)
 - c) Doğrudan gider yazılanlar(YTL.)
- 4- Dönemin finansman giderlerinden ana kuruluş, ana ortaklık, müessese bağlı ortaklık ve iştiraklerle ilgili kısmın tutarı (Toplam tutar içindeki payları %20'i aşanlar ayrıca gösterilecektir.)YTL.
- 5- Ana kuruluş, ana ortaklık, müessese bağlı ortaklık ve iştiraklerle yapılan satışlar (Toplam tutar içindeki payları %20'i aşanlar ayrıca gösterilecektir.)YTL.
- 6- Ana kuruluş, ana ortaklık, müessese, bağlı ortaklık ve

¹⁷ Üstünel, Bülent, **Mali Tablolar**, Denet Yayıncılık A.Ş., Mart 1995, ss.482-495

¹⁸ ÖZMEN, a.g.e, ss.38-39

İştiraklerden alınan ve bunlara ödenen faiz, kira ve benzeri
(Toplam tutar içindeki payları %20'yi aşanlar ayrıca
gösterilecektir.)

- 7- Yönetim kurulu başkan ve üyeleriyle genel müdür, genel
koordinatör ve genel müdür yardımcıları gibi üst
yöneticileri cari dönemde sağlanan ücret ve benzeri
menfaatlerin toplamıYTL.
- 8- Amortisman hesaplama yöntemleri ile bu yöntemlerde
yapılan değişikliklerin dönemin amortisman giderlerinde
meydana getirdiği artış (+) veya azalış (-)
.....YTL.
- 9- Maliyet hesaplama sistemleri (safha veya sipariş) ve stok
değerleme yöntemleri (ağırlıklı ortalama maliyet, ilk giren
ilk çıkar, hareketli ortalama maliyet v.s. gibi)
.....YTL.
- 10- Varsa tamamen veya kısmen fiili stok sayımı
yapılamamasının gerekçeleri
- 11- Yurtiçi ve yurt dışı satışlar hesap kalemi içinde yer alan yan
ürün, hurda, döküntü, gibi maddelerin satışları ile hizmet
satışlarının ayrı ayrı toplamalarının brüt satışların yüzde
yirmisini aşması halinde bu madde ve hizmetlere ilişkin
tutarları
- 12- Önceki döneme ilişkin gelir ve giderler ile önceki döneme
ait gider ve zararların tutarlarını ve kaynaklarını gösteren
açıklayıcı notYTL.
- 13- Adi ve imtiyazlı hisse senetleri için ayrı ayrı gösterilmek
koşuluyla, hisse başına kar ve kar payı oranları

.....

1- Dönemin tüm amortisman giderleri ile itfa ve tükenme payları:

Amortisman giderleri ile itfa payları: Cari yıl için ayrılan amortisman giderleri ile itfa ve tükenme payları gider talosunda dipnot olarak yazılması gerekmektedir.

Dönemin amortisman giderleri, itfa ve tükenme payları 7/A seçeneğine göre maliyet hesaplarında yer alan 730, 740, 750, 760 ve 770 no'lu hesaplar borçlandırılırken karşılığında 257, 268, 278 ve 299 no'lu hesaplar alacaklandırılarak giderleştirilir. Dipnotlar yazılacak tutarlar bu hesaplardan alınmalıdır.

Dikkat edilmesi gereken önemli bir husus amortismanla ilgili bilgiler işletmelerde yeniden değerlendirilmiş olması halinde bunun yarattığı farklılığı gösterecek biçimde verilmelidir.

2- Dönemin karşılık giderleri

Cari yıl içinde ayrılan karşılıklar 654-Karşılık Giderleri hesabı ile gelir tablosundan indirilen bir giderdir. Bu hesabın tutarının dipnotlara aktarılması gerekmektedir.

Dikkat edilmesi gereken önemli bir husus 370-Dönem Karı Vergi ve Diğer Yasal Yükümlülük Karşılığı ve 373-Maliyet Giderleri Karşılığı hesaplarında izlenen karşılıklar bu dipnotlarla bir ilgisi olmadığıdır.

Karşılıklar şu şekilde detaylandırılabilir;

- Kıdem tazminatı karşılığı,
- Menkul kıymetler değer düşüklüğü karşılığı,
- Şüpheli ticari alacaklar karşılığı,
- Stok değer düşüklüğü karşılığı,

Olarak detaylandırılabilir. Bunların KKEG olan kısmının ayrıca ayrılmasın da da fayda vardır.

3- Dönemin Tüm Finansman Giderleri:

Gelir tablosundaki finansman giderleri hesabı, işletme tarafından katlanılan finansman giderlerinden sadece varlıkların maliyetine eklenmemiş olanları göstermektedir.

4- Ana Kuruluş /Ana Ortaklık /Müessese /Bağlı Ortaklık /İştirakler ile İlgili Finansman Giderleri:

Sermaye şirketleri finansman ihtiyaçlarını doğrudan finansman kurumlarından karşılayabilecekleri gibi, bağlı veya tabi oldukları ana kuruluş, ana ortaklık, müesseseler ile kendilerine bağlı olan ortaklık veya iştiraklerinden sağlayabilirler. Bu kaynaklardan yapılan finansmanla ilgili giderler, bu dipnotta gösterilecektir.

5- Ana Kuruluş /Ana Ortaklık /Müessese /Bağlı Ortaklık / ve İştiraklere Yapılan Satışlar:

Sermaye şirketlerini bazen satışlarını doğrudan üçüncü kişilere yapabilecekleri gibi, bunları aynı ortaklık yapısına sahip veya iştirak ettikleri pazarlama şirketleri üzerinden dolaylı olarak yapabilirler. Ancak birbirleriyle ilişki içerisinde bulunan işletmeler arasında gelir kaymalarına veya zarar transferlerine sebebiyet verebilir. Bu dipnotun temel amacı böyle bir ilişkiyi ortaya çıkarmaktır.

6. Ana Kuruluş /Ana Ortaklık /Müessese /Bağlı Ortaklık / ve İştiraklerden Alınan ve Bunlara Ödenen Faiz, Kira ve Benzerleri:

Sermaye şirketlerini bağlı veya tabi oldukları ana kuruluş, ana ortaklık, müesseseler ve kendilerine bağlı olan ortaklık veya iştiraklerle başkaca ilişkiler içerisine de girebilirler. Bunlara ilişkin ödeme ve tahsilatın dipnotlarda belirtilmesi gerekmektedir.

7. Üst Seviye Yöneticilerin Ücretleri

Yönetim kurulu başkan ve üyeleriyle genel müdür, genel koordinatör, genel müdür yardımcısı gibi üst seviye yöneticilere cari dönemde sağlanan ücret ve benzeri menfaatlerin toplam tutarı dipnotlarda gösterilir.

8. Amortisman Yöntemlerindeki Değişikliğin Etkileri:

Bir işletmede amortisman uygulanmaya başladıktan sonra, izleyen yıllarda çeşitli nedenlerden dolayı amortisman uygulamasında değişiklikler yapılması söz konusu olabilir. Bu nedenle, gelir tablosu dipnotlarında amortisman hesaplan yöntemleri ile bu yöntemlerde yapılan değişikliklerin dönemin amortisman giderlerinde meydana getirdiği artış (+) veya azalış gösterilmelidir.

9. Maliyet Hesaplama Sistemleri ve Stok Değerleme Yöntemleri:

İşletmede kullanılmakta olan maliyet hesaplama sistemleri (safha veya sipariş) ile stok değerlendirme yöntemlerinin (ağırlıklı ortalama maliyet, ilk giren ilk çıkar, hareketli ortalama maliyet v.s. gibi.) gelir tablosu dipnotlarında belirtilmesi gerekmektedir.

10. Fiili Stok Sayımı Yapılamamışsa, Gerekçeleri:

Olağanüstü nedenlerle (deprem, sel vs.) fiili envanterin yapılamamasına ilişkin sebepler sözkonusu ise; bu husus belirtilmelidir.

11. Satışlar Arasında Yer Alan Tali Ürün ve Hizmet Satışları:

Yurtiçi ve yurtdışı satışlar hesap kalemi içinde yer alan yan ürün, hurda, döküntü gibi maddelerin satışları ile hizmet satışlarının ayrı ayrı toplamalarının brüt satışların %20'sini halinde bu madde ve hizmetlere ilişkin tutarlar, bu dipnotta gösterilir.

12. Önceki Dönem Gelir ve Giderleri:

Önceki dönem giderleri içinde kanunen kabul edilmeyen gider veya vergi kaybına neden olan unsurlar bulunabileceğinden, bu dipnot vergisel açıdan önem arz etmektedir.

13. Hisse Başına Düşen Kar Payı:

Hisse başına düşen kar payı; şirketin dönem karından vergi ve diğer yasal yükümlülükler düşüldükten ve şirket ana sözleşmesinde belirtilen statü yedekleri ve benzeri karşılıklar ayrıldıktan sonra kalan kardan, bir hisse senedine düşen maksimum kar miktarını gösterir. Tabii ki bu kar, "dağıtılacak temettü" anlamında değildir.

Sermayesi hisse senedi ile temsil olunmayan şirketlerle, hisse senedi ihraç etmemiş bulunan anonim şirketlerin; bu dipnotları, ortaklık payına isabet eden kar payı ve oranı şeklinde göstermeleri gerekir.

Kardan farklı oranlarda pay alma hakkı veren imtiyazlı hisse senetlerine isabet eden kar payları ayrıntılı bir şekilde bu dipnotta yer alır.

- Gelir Tablosu dipnotları ile birlikte bütünlük arz etmektedir. Dipnotlar ile Gelir Tablosuna ilişkin önemli hususların açıklaması sağlandığı gibi Gelir tablosunun anlaşılabilirliğini de artırmaktadır. Vergi kanunları açısından ise dipnotların gelir tablosuna eklenmemesi özel usulsüzlük cezasını gerektirir.

1.7 SATIŞLARIN MALİYETİ TABLOSU ¹⁹

Gelir tablosundaki satışların maliyeti kısmı işletmenin dönem içindeki stok hareketleri ile satılan mamül, ilk madde ve malzeme ile ticari mal gibi maddelerin ve satılan hizmetlerin maliyetini göstermek üzere ayrı bir tablo halinde düzenlenir. Bu tablo gelir tablosunun ekini oluşturur ve gelir tablosunu tamamlar.

1-) Direkt İlk Madde ve Malzeme Giderleri:

Mamülün bünyesine giren mamülün temel ögesini oluşturan ve mamülün bünyesine doğrudan yüklenebilen maddelerin kullanımı bu grupta yer alır. Üretimde kullanılmayan ve satılan ilk madde ve malzemenin maliyeti tablonun ticari faaliyete ilişkin bölümünde dikkate alınır.

2-) Direkt İşçilik Giderleri:

Mamülü meydana getirmek için harcanan ve maliyetlere doğrudan yüklenebilen direkt işçilik giderlerini içerir.

3-) Genel Üretim Giderleri:

Üretim faaliyetleri ve bu faaliyetlerle ilgili olarak yapılan hizmetlere ilişkin direkt ilk madde ve malzeme ile direkt işçilik giderleri dışında kalan giderleri içerir.

4- Yarı Mamül Stoklarında Değişim:

Henüz mamul haline gelmemiş fakat ilk madde ve malzeme ile işçilik ve genel üretim giderlerinden pay almış, üretim aşamasındaki maddelerin dönem başı stoku ile dönem sonu stoku arasındaki fark bu grupta yer alır.

¹⁹ ÖZMEN, **a.g.e**, ss.37-38

5- Mamül Stoklarında Değişim:

Direkt ilk madde ve malzeme, direkt işçilik, genel üretim giderleri ve yarı mamül kullanım tutarlarının toplamı üretim maliyetini verir. Dönem başı mamül stoku ile dönem sonu mamul stoku ve mamullerin bir bölümünü iç tüketimde kullanan işletmelerde, söz konusu tüketim miktarının toplamı arasındaki fark “mamül stoklarında değişim” tutarını oluşturur. Bu tutarın üretim maliyetine eklenmesi veya çıkarılması ile satılan mamül maliyetine ulaşılır. İşletmenin satılan mamül maliyeti satılan ticari mal maliyeti ve satılan hizmet maliyetinin toplamı, gelir tablosunda “satışların maliyeti” bölümünde yer alan tutarları ifade eder.

SATIŞLARIN MALİYETİ TABLOSU
(.....YTL)

ÖNCEKİ CARI

- A- DİREKT İLK MADDE VE MALZEME GİDERLERİ
- B- DİREKT İŞÇİLİK GİDERLERİ
- C- GENEL ÜRETİM GİDERLERİ
- D- YARI MAMÜL KULLANIMI
- 1- Dönem Başı Stok (+)
- 2- Dönem Sonu Stok (-)
- ÜRETİLEN MAMÜL MALİYETİ**
- E- MAMÜL STOKLARINDA DEĞİŞİM
- 1- Dönem Başı Stok (+)
- 2- Dönem Sonu Stok (-)
- 3- İç Tüketim (-)
- I- **SATILAN MAMÜL MALİYETİ TİCARİ FAALİYET**
- A- Dönem Başı Ticari Mallar Stoğu (+)
- G- B- Dönem İçi Alışlar (+)
- C- Dönem Sonu Ticari Mallar (-)
- II- **SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ**
- III- **SATILAN HİZMET MALİYETİ**
- SATIŞLARIN MALİYETİ (I+II+III)**

KAYNAKÇA: ÖZMEN, 2003, 38

TABLO 1.5 : SATIŞLARIN MALİYETİ TABLOSU

II- BÖLÜM

1. GELİR TABLOSU HESAPLARI

1.1 60 BRÜT SATIŞ HESAP GRUBU

İşletmenin esas faaliyet konusu ile ilgili mal ve hizmetlerin satışından elde ettiği değerlerle, satılan mal ve hizmetlerle ilgili mali yardımlar (sübvansiyonlar), satış tarihindeki vade farkları, ihracatla ilgili dönem içinde ortaya çıkan kur farkları, vergi iadeleri gibi değerler bu grupta yer alır. Dönem sonunda bu grupta yer alan hesaplar 690 Dönem Kârı veya Zararı hesabına devredilerek kapatılır²⁰.

60 BRÜT SATIŞLAR hesap grubunda aşağıdaki hesaplar yer alır;

600 YURTIÇİ SATIŞLAR HESABI

601 YURTDIŞI SATIŞLAR HESABI

602 DİĞER GELİRLER HESABI

1.1.1 600 YURT İÇİ SATIŞLAR HESABI

a) Niteliği : İşletmenin esas faaliyeti ile ilgili olarak yurt içi müşterilere (gerçek yada tüzel kişilere) satılan mal ve hizmetlerin karşılığında alınan yada tahakkuk ettirilen toplam değerler bu hesapta izlenir²¹.

b) İşleyişi : Satış yapıldığında satış bedeli bu hesabın alacağına kaydedilir. Dönem sonunda hesabın bakiyesi 690 Dönem Kârı veya Zararı hesabına devredilerek hesap kapatılır²².

Örnek:

15.09.2007 tarihinde Y işletmesinin ürettiği X malından müşterisi A'ya KDV hariç 300,00 YTL.'lık mal satmış, yarısı için çek diğer yarısı için senet almıştır. İlgili yevmiye kaydı ve dönem sonu işlemi aşağıdaki gibidir.

²⁰ KAVAK, a.g.e, s.386

²¹ KARABINAR, a.g.e, s.179

²² KARABINAR, a.g.e, s.180

----- 15.09.2007 -----		
101 ALINAN ÇEKLER HS.	177,00	
101 01 Portföydeki Alınan Çekler		
121 ALACAK SENETLERİ	177,00	
121 01 Portföydeki Alacak Senetleri		
600 YURT İÇİ SATIŞLAR HS.		300,00
600 01 X Malı		
391 HESAPLANAN KDV HS.		54,00
391 01 Mal ve Hizmet Satışlarına		
Ait Hesaplanan Kdv		
1 nolu fatura ile müşteri A'ya mal satışı		

----- / -----

----- 31.12.2007 -----		
600 YURT İÇİ SATIŞLAR HS.	300,00	
600 01 X Malı		
690 DÖNEM KARI VEYA ZARARI HS.		300,00
Dönem sonunda yurtiçi satışlar hs. kapatılması		

----- / -----

1.1.2 601 YURT DIŞI SATIŞLAR HESABI

a) Niteliği : Esas faaliyetle ilgili olarak yurt dışına satılan mal ve hizmetler karşılığında alınan veya alınacak olan tutarların izlendiği hesaptır. İhracat bedelinin transferinin gecikmesi nedeniyle ortaya çıkan içinde bulunulan dönemde ise işletme lehindeki kur farkları ile vergi iadeleri de bu hesapta izlenmektedir. Eğer cari dönemle ilgili değilse 646 Kambiyo Karları hesabında izlenir²³.

²³ KAVAK, a.g.e, s.387

b) İşleyişi : Satış yapıldığında satış bedeli ile bu hesaba alacak kaydı yapılır. Satış tutarının YTL karşılığı malın gümrükten çıktığı tarihteki kur dikkate alınarak hesaplanır. Dönem sonunda hesabın bakiyesi 690 Dönem Kârı veya Zararı hesabına devredilerek kapatılır²⁴.

Örnek

Y işletmesi X malını 15.09.2007 tarihinde yurtdışındaki müşterisi B'ye 10.000 \$ karşılığında satmıştır. Satış tarihi ile gümrükten çıkış tarihi aynıdır. Mal bedeli Y işletmesinin C bankasındaki hesabına 30.09.2007 tarihinde gelmiştir. Satış gerçekleştiği tarihte (15.09.2007) kur 1 \$ = 1,3530 Yeni Türk Lirasıdır. 30.09.2007 tarihinde kur 1 \$ = 1,50 Yeni Türk Lirasıdır.

----- 15.09.2007 -----	
120 ALICILAR HS.	13.530,00
120 01 Alıcı B	
601 YURTDIŞI SATIŞLAR HS.	13.530,00
601 01 X malı	
2 nolu fatura ile müşteri X'e mal satışı	
----- / -----	

Dönem İçinde Ortaya Çıkan Kur Farkı kaydı;

----- 30.09.2007 -----	
102 BANKALAR HS.	15.000,00
102 01 C Bankası	
120 ALICILAR HS.	13.530,00
120 01 Alıcı B	
601 YURTDIŞI SATIŞLAR	1.470,00
601 01 X malı	
Müşteri B'ye X malı satış kur farkı	
----- / -----	

²⁴ KARABINAR, a.g.e, s.180

10.000 \$ İşletmenin banka hesabına 03.01.2008 tarihinde gelseydi kur farkı kaydı aşağıdaki gibi olacaktı;

----- 03.01.2008 -----	
102 BANKALAR HS.	15.000,00
102 01 C Bankası	
120 ALICILAR HS.	13.530,00
120 01 Alıcı B	
646 KAMBİYO KARLARI	1.470,00
646 01 Dolar karları kur farkı	
----- / -----	

1.1.3 602 DİĞER GELİRLER HESABI

a) Niteliği : İşletmenin korunması, ihracatı teşvik ve buna benzer nedenlerle oluşan işletmenin faaliyet hasılatındaki düşüklüğü veya faaliyet zararını gidermek amacıyla sermayeye katkı niteliğinde olmayan mali yardımlar(sübvansiyon), devletin bazı malları vergi, resim harç ve buna benzer yükümlülüklerden istisna etmesi (vergi iadesi) ve satış tarihindeki vade farkları ihracatla ilgili fiyat istikrar destekleme primi vb. hasılat kalemleri bu hesapta takip edilir²⁵.

602 DİĞER GELİRLER HESABI

602 01 Mali Yardımlar (Sübvansiyonlar)

602 02 Navlun Primleri

602 03 Vade Farkları

602 04 Fiyat İstikrar Destekleme Primi

602 05 Vergi İadeleri

602 06 Diğer Çeşitli Gelirler vb. şeklinde alt hesaplara kullanabiliriz.

²⁵ KAVAK, a.g.e, ss.387-388

b) İşleyişi : Yukarıda belirtilen hasılat gerçekleştiğinde bu hesaba alacak kaydedilir. Hesap dönem sonunda borçlandırılır, 690 Dönem Kârı veya zararı hesabına devri yapılarak kapatılır²⁶.

Örnek.1

Sebze ihracatı yapan işletmeye devlet kargo giderleri için 100 YTL. Navlun primi ödemiştir.

----- / -----	
100 KASA HS.	100,00
100 01 Yeni Türk Lirası Kasası	
602 DİĞER GELİRLER HS.	100,00
602 02 Navlun Primleri	

Devletin işletmeye ödediği navlun primi

----- / -----

1.2 61 SATIŞ İNDİRİMLERİ HESAP GRUBU

Net satışlara ulaşabilmek için, satış indirimlerinin brüt satışlardan düşülmesi gerekir. Satış indirimleri işletmenin sattığı mal ve hizmetlerin iadesi, yapılan iskonto ve diğer indirimleri kapsamaktadır.

61 SATIŞ İNDİRİMLERİ hesap grubunda aşağıdaki hesaplar yer alır;

610 SATIŞTAN İADELER HESABI (-)

611 SATIŞ İSKONTOLARI HESABI (-)

612 DİĞER İNDİRİMLER HESABI (-) hesaplarından oluşmaktadır.

1.2.1 610 SATIŞTAN İADELER HESABI (-)

a) Niteliği : Müşterilere satılan malların, işletmeye iade edilmesinde kullanılan pasif karakterli bir hesaptır²⁷.

²⁶ KARABINAR, a.g.e, s.181

²⁷ KARABINAR, a.g.e, s.181

b) İşleyişi : Daha önce satışı yapılmış malların, iade edilen KDV'siz tutarları bu hesabın borcuna yazılır. Dönem sonunda hesap 690 Dönem Kar veya zararı hesabına devredilerek kapatılır²⁸.

Örnek

Y işletmesinin, A müşterisine kredili olarak sattığı X malının 50,00 YTL'lik kısmı 15.09.2007 tarihinde müşteri tarafından geri iade edilmiştir. A, X malına ilişkin iade faturası keserek Y işletmesine göndermiştir. (KDV hariçtir)

----- 15.09.2007 -----		
610 SATIŞTAN İADELER HS.	50,00	
610 01 X Malı		
191 İNDİRİLECEK KDV HS.	9,00	
191 02 Satış İadelerine Ait İndirilecek KDV		
	120 ALICILAR HS.	59,00
	120 01 A Firması	
12 nolu fatura ile A firması tarafından X malının iadesi		
----- / -----		

Önceki döneme ait iade faturalarının sonraki yılda gelmesi:

1-) Fatura tarihinin yeni yıla ait olması

Örnek

Y işletmesinin A müşterisine 15.12.2007 tarihinde kredili olarak sattığı X malının 50,00 YTL'lik kısmı 15.01.2008 tarihinde müşterisi A tarafından yeni yıla ait iade faturası kesilerek geri gönderilmiştir. (KDV hariçtir)

²⁸ KARABINAR, a.g.e, s.181

----- 15.01.2008 -----		
153 TİCARİ MALLAR HS.		50,00
153 01 X Malı		
191 İNDİRİLECEK KDV HS.		9,00
191 01 İndirilecek KDV		
	120 ALICILAR HS.	59,00
	120 01 A Firması	
12 nolu fatura ile A firması tarafından X malının iadesi		
----- / -----		

2-) Fatura tarihinin eski yıla ait olması

----- 15.01.2007 -----		
153 TİCARİ MALLAR HS.		50,00
153 01 X Malı		
689* DİĞ. OL. DIŞI GİD. VE ZAR. HS.		9,00
	120 ALICILAR HS.	59,00
	120 01 A Firması	
12 nolu fatura ile A firması tarafından X malının iadesi		
----- / -----		

* 9 YTL risk alınmak istenilmemesi halinde Kanunen Kabul Edilmeyen Gider olarak aksi halde kanunen kabul edilebilen bir gider olarak muhasebeleştirilebilir.

1.2.2 611 SATIŞ İSKONTOLARI HESABI (-) ²⁹

a) Niteliği : Yapılan satış ile ilgili faturanın düzenlendikten sonra yapılan her türlü kasa ve miktar iskontosu bu hesapta izlenir.

Kasa İskontosu: Kasa iskontosu müşterinin vadeli olarak aldığı mallardan olan borcunu vadesinden önce ödemesi halinde yapılan iskontodur. Bu iskonto satış sırasında küsurat yuvarlanması şeklinde de yapılabilir.

²⁹ KARABINAR, a.g.e, s.182

Miktar İskontosu: Miktar iskontosu ise müşterilerin belirli bir tutar üzerindeki alışlarında uygulanan iskontodur. Müşteri işletmenin sürümüne katkıda bulunur, belirli oran yada tutarda indirim yapılır.

611 SATIŞ İSKONTOLARI

611 01 Kasa İskontosu

611 02 Miktar İskontosu şeklinde alt hesap şeklinde kullanabiliriz.

b) İşleyişi : İşletme tarafından müşterilere yapılan indirimler bu hesabın borcuna, ilgili hesabın alacağına kaydedilir. Hesap dönem sonunda 690 Dönem Karı veya Zararı hesabına devredilerek kapatılır.

Örnek

İşletme satış politikası gereği yıllık 15.000,00 YTL'yi geçen satışlarına %5 miktar iskontosu uygulamaktadır. Y işletmesi Müşterisi A'nın bu tutara ulaştığını fark etmiştir. Müşteri A bu iskontonun 15.09.2007 tarihinde faturasını kesmiş ve Y işletmesine göndermiştir.

----- 15.09.2007 -----		
611 SATIŞ İSKONTOLARI HS.	750,00	
611 01 Kasa İskontosu		
191 İND. KDV HS.	135,00	
120 ALICILAR HS.		880,00
120 01 A Firması		
Müşteriye A'ya yapılan satış indirim (miktar iskontosu) kaydı		
----- / -----		

Bu noktada “ciro primi” şeklinde sağlanan iskontolar da yapılabilmektedir. **Ciro primleri genellikle yıl sonlarında alıcıya belli bir ciroyu aşması halinde uygulanmaktadır. Yıl sonlarında kesilen bu faturalar genellikle firmalara geç ulaştığından yeni yılda problem oluşturmaktadır. Aşağıdaki örneklerle konu açıklanmaya çalışılmıştır.**

Örnek

İşletme satış politikası gereği yıllık 15.000,00 YTL'yi geçen satışlarına %5 ciro primi uygulamaktadır. Y işletmesi Müşterisi A'nın bu tutara ulaştığını fark etmiştir. Müşteri A bu iskontonun 31.12.2007 tarihinde KDV hariç 750 YTL tutarında faturasını kesmiş ve Y işletmesine göndermiştir. Y işletmesi söz konusu faturayı 31.12.2007 tarihinde kayıtlarına almıştır.

----- 15.09.2007 -----		
611 SATIŞ İSKONTOLARI HS.	750,00	
611 01 Kasa İskontosu		
191 İND. KDV HS.	135,00	
120 ALICILAR HS.		880,00
120 01 A Firması		
Müşteriye A'ya yapılan satış indirim (miktar iskontosu) kaydı		
----- / -----		

Örnek

İşletme satış politikası gereği yıllık 15.000,00 YTL'yi geçen satışlarına %5 ciro primi uygulamaktadır. Y işletmesi Müşterisi A'nın bu tutara ulaştığını fark etmiştir. Müşteri A bu iskontonun 31.12.2007 tarihinde KDV hariç 750 YTL tutarında faturasını kesmiş ve Y işletmesine göndermiştir. Y işletmesi söz konusu faturayı eline geç ulaştığından 05.03.2008 tarihinde kayıtlarına almıştır.

----- 05.03.2008 -----		
689 DİĞ. OL. DIŞI GİD. VE ZARARLAR HS.	750,00	
689 02 kkeg		
689 DİĞ. OL. DIŞI GİD. VE ZARARLAR HS.		
689 02 kkeg	135,00	
120 ALICILAR HS.		880,00
120 01 A Firması		
Müşteriye A'ya yapılan satış indirim (miktar iskontosu) kaydı		
----- / -----		

İşletme, 2007 yılına ilişkin olarak Nisan/2008 tarihinde vereceği kurumlar vergisi beyannamesinin “Diğer İndirimler ve İstisnalar” bölümüne 880 YTL yazarak 2007 takvim yılı kurumlar vergisi matrahını hesaplayacak ve bu şekilde hesaplanan matrah üzerinden kurumlar vergisini ödeyecektir. 2008 yılı kurumlar vergisi beyannamesinde 880 YTL’sını “kanunen kabul edilmeyen gider” olarak beyanname üzerinde kurum kazancına ekleyecektir.

1.2.3 612 DİĞER İNDİRİMLER HESABI

a) Niteliği : Bu hesapta satıcı tarafından alıcının hesabına³⁰;

- Malın sevki sırasında ödenen her türlü giderleri
- Satılan mallara ait sevk giderlerini
- Satılan malların hatalı ve noksan olması yada taşıma sırasında hasara uğramış olması nedeniyle, zorunlu indirimler ile
- Satış vergileri, fonları (KDV hariç) ve benzeri diğer tutarlar bu hesapta izlenir.
- Uygulamada çok az kullanılan bir hesap olup, sayılan mahiyetteki harcama ve giderler 760-Pazarlama Satış ve Dağıtım Giderleri hesabında izlenmektedir.

b) İşleyişi : Yukarıda belirtilen işlemler gerçekleştiğinde hesap borçlandırılır. Dönem sonunda hesap 690 Dönem Karı veya Zararı hesabına devredilerek kapatılır.

1.3 62 SATIŞLARIN MALİYETİ (-) HESAP GRUBU

Bu hesap grubu işletmenin dönen içindeki satılan mamül, yarı mamül, ilk madde ve malzeme ile ticari malların ve satılan hizmetlerin maliyetlerine ilişkin kayıtlar bu hesap grup grubunda yer alır³¹.

62 SATIŞLARIN MALİYETİ (-) hesap grubunda aşağıdaki hesaplar yer alır;

620 SATILAN MAMÜLLER MALİYETİ HESABI (-)

621 SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ HESABI (-)

622 SATILAN HİZMET MALİYETİ HESABI (-)

³⁰ KAVAK, a.g.e, s.389

³¹ KARABINAR, a.g.e, s.184

623 DİĞER SATIŞLAR MALİYETİ HESABI (-)

1.3.1 620 SATILAN MAMÜLLER MALİYETİ HESABI (-)

a) **Niteliği** : İşletmenin ürettiği mamullerin satışı yapılanlarının maliyetlerinin izlendiği hesaptır³².

b) **İşleyişi** : Satılan mamüllerin maliyet tutarı, 620 Satılan Mamüller Maliyeti Hesabına borç, 152 Mamüller Hesabına alacak kaydedilir.

Mamül satışına ilişkin maliyet kaydının yapılma zamanı işletmenin stoklarını izlenmesinde kullandığı yöntemle göre değişmektedir. İşletme eğer Sürekli Envanter yöntemini kullanıyorsa satış esnasında maliyetleri belirlenir ve kayıtlara alınır³³. Eğer işletme Aralıklı Envanter yöntemini kullanıyorsa satılan malların maliyeti belli aralıklarla (ara dönemlerde veya dönem sonlarında) yapılan fiili sayım sonucuna dayandırılarak yapılır. Aralıklı Envanter yönteminde maliyetler dönem sonundaki fiili sayım sonucunda belirlendiğinden satışların maliyeti kaydı dönem sonunda yapılır³⁴. Bunu bir tablo üzerinde şöyle gösterebiliriz:

TABLO 2. 1 : ENVANTER YÖNTEMLERİNE GÖRE MALİYET KAYIT ZAMANLARI

Envanter Yöntemi	Mal Alış ve İade Kayıtları	Mal Satışına ait gelir kaydı	Mal satışına ilişkin maliyet kaydı
ARALIKLI	Alış ve iade esnasında	Satış esnasında	Dönem Sonunda
SÜREKLİ	Alış ve iade esnasında	Satış esnasında	Satış esnasında

Kaynak: YURDAKUL ve AYANOĞLU; 2004, 165

Hesap, dönem sonunda 690 Dönem Kârı veya Zararı hesabına devredilerek kapatılır.

Örnek

Y işletmesi 500,00 YTL maliyetle ürettiği X malını müşteri A'ya KDV hariç 1.000,00 YTL'ya vadeli olarak satmıştır. Mal satış kaydını ve maliyet kaydını yapınız.

³² LAZOL İbrahim, **Genel Muhasebe**, 9.Basım, Ekin, Bursa, 2004, s.238

³³ YURDAKUL Çaldağ ve AYANOĞLU Yıldız, **Genel Muhasebe**, 2.Basım, Gazi Kitabevi: Ankara, 2004 s.162

³⁴ YURDAKUL ve AYANOĞLU, a.g.e, s.165

----- / -----		
120 ALICILAR HS.	1.180,00	
120 01 Alıcı A		
600 YURT İÇİ SATIŞLAR	1.000,00	
600 01 X Malı		
391 HESAPLANAN KDV		180,00
391 01 Mal ve Hizmet Satışlarına		
Ait Hesaplanan Kdv		
5 nolu fatura ile müşteri A'ya mal satışı		
----- / -----		

----- / -----		
620 SATILAN MAMÜLLER MALİYETİ HS.	500,00	
620 01 X Mamül maliyeti		
152 MAMÜLLER HS.		500,00
152 01 X Malı		
X malının maliyet kaydı		
----- / -----		

Fiiliyatta küçük ve orta ölçekli işletmeler daha çok aralıklı envanter yöntemini uygulamaktadır. Sürekli envanter yöntemi genellikle bilgisayar destekli ve otomatik muhasebeleştirme yapan büyük ölçekli firmalarda uygulanabilmektedir.

1.3.2 621 SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ HESABI (-)

a) Niteliği : Satılmak amacıyla alınan ve üzerinde herhangi bir değişikliğe uğratılmadan satılan ticari malların maliyetinin izlendiği hesaptır³⁵.

³⁵ KARABINAR, a.g.e, s.184

b) İşleyişi : Satılan ticari malın maliyeti bu hesaba borç, 153 Ticari mallar hesabına alacak kaydedilir. Ticari malın satışına ilişkin maliyet kaydı yukarıda anlattığımız gibi işletmede kullanılan yönteme göre değişir. İşletme Devamlı Envanter yöntemini uyguluyorsa bu kayıt her satış işleminde yapılırken, Aralıklı Envanter yöntemini kullanması halinde söz konusu kayıt dönem sonunda yapılır. Hesap dönem sonunda 690 Dönem Kârı veya Zararı hesabına devredilerek kapatılır³⁶.

Örnek

Y işletmesi 500,00 YTL maliyeti olan X ticari malını müşteri A'ya KDV hariç 1.000,00 YTL'ya vadeli olarak satmıştır. Mal satış kaydını ve maliyet kaydını yapınız.

----- / -----	
120 ALICILAR HS.	1.180,00
120 01 Alıcı A	
600 YURT İÇİ SATIŞLAR	1.000,00
600 01 X Malı	
391 HESAPLANAN KDV	180,00
391 01 Mal ve Hizmet Satışlarına	
Ait Hesaplanan Kdv	
6 nolu fatura ile müşteri A'ya kredili mal satışı	
----- / -----	
----- / -----	
621 SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ HS.	500,00
621 01 X Malı maliyeti	
153 TİCARİ MALLAR HS.	500,00
153 01 X Malı	
X malının maliyet kaydı	
----- / -----	

³⁶ LAZOL, a.g.e, s.239

1.3.3 622 SATILAN HİZMET MALİYETİ HESABI (-)

a) Niteliği : Üretilen hizmet maliyetlerinin aktarıldığı hesaptır.

b) İşleyişi : Hizmet üretimi ile ilgili giderler bir hesap dönemi boyunca;

7/A seçeneğini kullanan işletmeler, 740 Hizmet Üretimi Maliyeti hesabının borcuna kaydedilir, dönem sonunda 740 Hizmet Üretimi Maliyeti hesabında toplanan tutarlar 741 Hizmet üretim maliyeti hesabına aktarılır³⁷.

7/B seçeneğini kullanan işletmeler ise hizmet üretimine ilişkin giderler, ilgili gider çeşidi hesaplarının borcuna kaydederler. Gider çeşidi hesaplarında toplanan giderler gider dağıtım tablosu kullanarak dönem sonunda 798 Gider çeşitleri yansıtma hesabının alacağı karşılığında, 799 Üretim maliyet hesabına borcuna aktarılır. 799 Üretim Maliyet hesabında toplanan hizmet maliyetleri 622 Satılan hizmet maliyeti hesabına aktarılır³⁸.

622 Satılan Hizmet Maliyeti hesabı, Dönem sonunda 690 Dönem Kârı veya Zararı hesabına devredilerek kapatılır.

Örnek ³⁹

7/A Seçeneğinde:

----- / -----

622 SATILAN HİZMET MALİYETİ HS.

622 01 xxx Hizmeti

741 HİZMET ÜRETİM MALİYETİ YANSITMA HESABI

741 01 xxx Hizmeti

Hizmet maliyetinin gelir tablosu hesabına aktarılması

----- / -----

³⁷ LAZOL, a.g.e, s.239

³⁸ LAZOL, a.g.e, s.239

³⁹ LAZOL, a.g.e, s.240

7/B Seçeneğinde:

----- / -----

622 SATILAN HİZMET MALİYETİ HS.

622 01 xxxxx Hizmeti

799 HİZMET ÜRETİM MALİYETİ YANSITMA HESABI

799 01 xxxxx Hizmeti

Hizmet maliyetinin gelir tablosu hesabına aktarılması

1.3.4 623 DİĞER SATIŞLARIN MALİYETİ HESABI (-)

a) Niteliği : İşletmenin esas faaliyetiyle ilgili diğer satışlarının maliyetlerinin izlendiği hesaptır⁴⁰.

Tali ürünler, artık gibi maddelerin stok maliyetleri 623 Diğer satışların maliyeti hesabında izlenir⁴¹.

b) İşleyişi : Hesaplanan esas faaliyetlerle ilgili satışların maliyeti bu hesabın borcuna kaydedilir.

BRÜT SATIŞ KARI VEYA ZARARI

Brüt satış karı veya zararı, bir işletmenin esas faaliyeti ile ilgili olarak elde ettiği satış hasılatının toplamından satış indirimleri ve satışların maliyetinin düşüldükten sonra kalan kâr veya zarardır diyebiliriz. İşletmenin yaptığı yurtiçi, yurtdışı satışlarından ve elde ettiği diğer gelirler toplamından satıştan iadeler, satış iskontoları ve yapılan diğer indirimler düşüldükten sonra bulunan rakam bize gelir tablosunda yer alan net satışlar kısmını verecektir. Bu net satışlardan satışların maliyeti düşüldüğünde elde ettiğimiz rakam bizim brüt satış karımız veya zararımızdır.

1.4 63 FAALİYET GİDERLERİ HESAP GRUBU

İşletmenin esas faaliyeti ile ilgili bulunan ve üretim maliyeti veya satış maliyetlerine yüklenmeyen giderlerden oluşan hesaplar bu grupta yer alır⁴².

63 FAALİYET GİDERLERİ (-) hesap grubunda aşağıdaki hesaplar yer alır;

⁴⁰ LAZOL, a.g.e, s.240

⁴¹ KAVAK, a.g.e, s.392

⁴² KARABINAR, a.g.e, s.184

630 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ (-)

631 PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ (-)

632 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ (-)

Tekdüzen Muhasebe Sistemi'ne göre bu giderler 7. gruptaki maliyet hesaplarından yansıtılmaların yapılması ile kullanılmaya başlanır. Yansıtma bu hesaplara borç kaydedilir, 7/A ve 7/B seçeneklerinde kullanılan hesapları birbirinden farklıdır⁴³.

1.4.1 630 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ (-) HESABI

a) Niteliği : *“Üretim maliyetlerinin düşürülmesi, satışların arttırılması ve yeni üretim biçim ve teknolojilerin işletmede uygulanması amacıyla yapılan giderlerden aktifleştirilmeyen araştırma ve geliştirme giderleri ile aktifleştirilmiş olanlardan bu döneme isabet eden itfa payları bu hesapta yer alır”⁴⁴.*

b) İşleyişi :

7/A seçeneğini uygulayanlar dönem boyunca ilgili giderleri (yukarıda anlattığımız) 750 Araştırma ve Geliştirme Giderleri hesabında izlerler, dönem sonunda 750'nolu hesapta toplanan giderler bu hesabın borcuna 751 Araştırma ve Geliştirme Giderleri yansıtma hesabını alacağına kaydedilir. Dönem sonunda 630 Araştırma ve Geliştirme Giderleri hesabı 690 Dönem Kârı veya Zararı hesabına devredilerek kapatılır⁴⁵.

7/B seçeneğini uygulayanlar 798 Gider Çeşitleri yansıtma hesabı alacağını ilgili giderler bu hesaba devredilir⁴⁶.

Ayrıca 1 Seri No'lu Kurumlar Vergisi Genel Tebliği'ne göre; “Kurumlar, hesap dönemi içerisinde gayrimaddi hakka yönelik yaptıkları araştırma ve geliştirme harcamalarının tamamını aktifleştirmek zorundadırlar. Ancak, gayrimaddi hakka yönelik olmayan ve Vergi Usul Kanunu hükümleri çerçevesinde aktifleştirilmesi gerekmeyen harcamalar doğrudan gider yazılabilecektir.”

⁴³ KAVAK, a.g.e, s.392

⁴⁴ KAVAK, a.g.e, s.392

⁴⁵ KARABINAR, a.g.e, s.185

⁴⁶ KARABINAR, a.g.e, s.185

Örnek

7/A seçeneğini kullanan Y işletmesinin 2008 yılındaki gayri maddi hakka yönelik olmayan Araştırma ve Geliştirme giderleri toplamı 1.000,00 YTL'dir.

----- / -----

630 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİD. HS. 1.000,00

630 01 Proje Gideri

751 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİD.YAN. HS. 1.000,00

751 01 Proje Gideri

Maliyet hesabı giderinin gelir tablosu hesabına aktarılması

----- / -----

----- / -----

751 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİD. YAN. HS. 1.000,00

751 01 Proje Gideri

750 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİD. HS. 1.000,00

750 01 Proje Gideri

Yansıtma hesabının kapatılması kaydı

----- / -----

Örnek

7/A seçeneğini kullanan Y işletmesinin 2008 yılındaki gayri maddi hakka yönelik Araştırma ve Geliştirme giderleri toplamı 1.000,00 YTL'dir.

----- / -----

263 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİD. HS. 1.000,00

263 01 Proje Gideri

102 BANKALAR 1.000,00

İlgili harcamaların aktifleştirilmesi

----- / -----

1.4.2 631 PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ HESABI (-)

a) Niteliği : Mal ve hizmetlerin pazarlama, satış ve dağıtım faaliyetleri ile ilgili olarak kullanılan endirekt malzeme, harcanan endirekt işçilik ve çalışan personel giderleri, dışardan sağlanan fayda ve hizmetler , çeşitli giderler, vergi resimler harçlar ve tükenme paylarından oluşmaktadır⁴⁷.

b) İşleyişi :

7/A seçeneğini uygulayan işletmeler dönem boyunca ilgili giderleri (yukarıda anlattığımız) 760 Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri hesabında izlerler, dönem sonunda 760'nolu hesapta toplanan giderler bu hesabın borcuna 761 Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri Yansıtma hesabının alacağına kaydedilir. Dönem sonunda 631 Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri hesabı 690 Dönem Kârı veya Zararı hesabına devredilerek kapatılır⁴⁸.

7/B seçeneğini uygulayan işletmeler ise 798 Gider Çeşitleri yansıtma hesabı alacağını ilgili giderler bu hesaba devredilir⁴⁹.

Örnek

7/A seçeneğini kullanan Y işletmesinin 2007 yılındaki Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri toplamı 1.000,00 YTL'dir.

----- / -----

631 PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞ. GİD. HS. 1.000,00

631 01 Hizmet Gideri

761 PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞ. GİD. 1.000,00

HS. YAN. HS.

761 01 Hizmet Gideri

Maliyet hesabı giderinin gelir tablosu hesabına aktarılması

----- / -----

⁴⁷ KAVAK, a.g.e, s.393

⁴⁸ KARABINAR, a.g.e, s.185

⁴⁹ KARABINAR, a.g.e, s.185

----- / -----	
761 PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞ. GİD. YAN. HS.	1.000,00
761 01 Hizmet Gideri	
760 PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞ. GİD. HS.	1.000,00
760 01 Hizmet Gideri	
Yansıtma hesabının kapatılması kaydı	
----- / -----	

1.4.3 632 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI (-)

a) Niteliği : Üretim veya satılan malın maliyeti ile doğrudan ilgili olmayan, işletmenin genel yönetiminde kullanılan malzeme, işçilik, dışarıdan sağlanan fayda ve hizmetler, çeşitli giderler, vergi resim ve harçlar, amortismanlar ve tükenme paylarından oluşur⁵⁰.

b) İşleyişi :

7/A seçeneğini uygulayan işletmeler dönem boyunca ilgili giderleri (yukarıda anlattığımız) 770 Genel Yönetim Giderleri hesabında izlerler. Dönem sonunda 770'nolu hesapta toplanan giderler bu hesabın borcuna 771 Genel Yönetim Giderleri Yansıtma hesabının alacağına kaydedilir⁵¹.

7/B seçeneğini uygulayan işletmeler ise 798 Gider Çeşitleri yansıtma hesabı alacağını ilgili giderler bu hesaba devredilir⁵².

Örnek

7/A seçeneğini kullanan Y işletmesinin 2007 yılındaki Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri toplamı 1.000,00 YTL'dir.

⁵⁰ KARABINAR, a.g.e, s.186

⁵¹ KARABINAR, a.g.e, s.186

⁵² KARABINAR, a.g.e, s.186

----- / -----	
632 GENEL YÖNETİM GİD. HS.	1.000,00
632 01 Kira Gideri	
771 GENEL YÖNETİM GİD. YAN. HS.	1.000,00
771 01 Kira Gideri	
Maliyet hesabı giderinin gelir tablosu hesabına aktarılması	
----- / -----	
----- / -----	
771 GENEL YÖNETİM GİD. YAN. HS.	1.000,00
771 01 Kira Gideri	
770 GENEL YÖNETİM GİD. HS.	1.000,00
770 01 Kira Gideri	
Yansıtma hesabının kapatılması kaydı	
----- / -----	

FAALİYET KARI VEYA ZARARI

İşletmelerin faaliyetlerini devam ettirebilmeleri için yaptıkları giderleri (Araştırma ve Geliştirme Giderleri, Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri ve Genel Yönetim Giderleri) brüt satış kârı veya zararından çıkarılarak Faaliyet Karı veya Zararı bulunur.

1.5 64 DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GELİR VE KARLAR HESAP GRUBU

İşletmenin esas faaliyeti dışında kalan, diğer faaliyetlerinden elde ettiği gelir ve karlar bu hesap grubunda yer alır.

64 DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GELİR VE KARLAR hesap grubunda aşağıdaki hesaplar yer alır;

640 İŞTİRAKLERDEN TEMETTÜ GELİRLERİ

641 BAĞLI ORTAKLIKLARDAN TEMETTÜ GELİRLERİ

642 FAİZ GELİRLERİ

643 KOMİSYON GELİRLERİ

644 KONUSU KALMAYAN KARŞILIKLAR

645 MENKUL KIYMET SATIŞ KARLARI

646 KAMBIYO KARLARI

647 REESKONT FAİZ GELİRLERİ

648 EFLASYON DÜZELTME KARLARI

649 DİĞER OLAĞAN GELİR VE KARLAR

1.5.1 640 İŞTİRAKLERDEN TEMETTÜ GELİRLERİ HESABI

a) Niteliği : İşletmelerin sermayelerine katıldıkları (%10-%50 arası) iştiraklerden elde ettikleri temettü (kar payı) gelirlerinin izlendiği hesaptır⁵³. Dolayısıyla bu hesap, bilanço hesaplarında yer alan 240-Bağlı Menkul Kıymetler ve 242-İştirakler hesaplarıyla doğrudan ilişkilidir.

b) İşleyişi :

İşletmenin elde ettiği temettü geliri bu hesabın alacağına kaydedilir, dönem sonunda 690 Dönem Kârı veya Zararı hesabına devredilerek kapatılır.

Örnek

Y işletmesinin % 40 iştiraki bulunan A'dan 2.000, YTL. Temettü geliri elde etmiştir. Temettü geliri B bankasına yatırılmıştır.

⁵³ KARABINAR, a.g.e, s.187

----- / -----	
102 BANKALAR HS.	2.000,00
102 01 B Bankası	
640 İŞTİRAKLERDEN TEMETTÜ GEL. HS.	2.000,00
640 01 İştirak A	
İştirak A'dan B bankasına yatırılan temettü geliri	
----- / -----	

Bu gelir, Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 5. maddesine istinaden "istisna gelir" olarak işlem görecektir.

1.5.2 641 BAĞLI ORTAKLIKLARDAN TEMETTÜ GELİRLERİ HESABI

a) Niteliği : İşletmelerin sermayelerine katıldıkları (%51) bağlı ortaklıklardan elde edilen temettü (kar payı) gelirlerinin izlendiği hesaptır⁵⁴. Dolayısıyla bu hesap, bilanço hesaplarında yer alan 245-Bağlı Ortaklıklar hesabıyla doğrudan ilişkilidir.

b) İşleyişi : İşletmenin elde ettiği temettü geliri bu hesabın alacağına kaydedilir, dönem sonunda 690 Dönem Kârı veya Zararı hesabına devredilerek kapatılır.

Örnek

Y işletmesinin % 60 bağlı ortaklığı bulunan A'dan 2.000, YTL. Temettü geliri elde etmiştir. Temettü geliri B bankasına yatırılmıştır.

----- / -----	
102 BANKALAR HS.	2.000,00
102 01 B Bankası	
641 BAĞLI ORTAKLIKLARDAN TEMETTÜ GEL. HS.	2.000,00
641 01 Bağlı ortaklık A	

Bağlı ortaklık A'dan B bankasına yatırılan temettü geliri

----- / -----

⁵⁴ KARABINAR, a.g.e, s.187

Bu gelir, Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 5. maddesine istinaden "istisna gelir" olarak işlem görecektir.

1.5.3 642 FAİZ GELİRLERİ HESABI

a) Niteliği : İşletmelerin her türlü kısa ve uzun vadeli mali yatırımlardan ve alacaklardan elde edilen faiz gelirlerinin izlendiği hesaptır⁵⁵.

b) İşleyişi : İşletmenin elde ettiği faiz geliri bu hesabın alacağına kaydedilir, dönem sonunda 690 Dönem Kârı veya Zararı hesabına devredilerek kapatılır.

Örnek

Y işletmesi B Bankasından 2.000,00 YTL. faiz geliri elde etmiştir. Faiz geliri işletmenin hesabına yatırılmıştır.

----- / -----

102 BANKALAR HS. 1.780,00

102 01 B Bankası

193 PEŞİN ÖDENEN VERGİ VE FONLAR HS. 220,00

193 01 Gelir Vergisi

642 FAİZ GELİRLERİ HS.

2.000,00

642 01 B Bankası

B Bankasından elde edilen faiz geliri

----- / -----

193-Peşin Ödenen Vergi ve Fonlar Hesabı ile 642-Faiz Gelirleri Hesabı yıl sonunda bankalardan alınacak yazılar ile mutabık olmalıdır.

1.5.4 643 KOMİSYON GELİRLERİ HESABI

a) Niteliği : Asıl faaliyeti komisyonculuk olmayan işletmelerin 3. kişilere aracılık hizmetinde bulunmasından dolayı elde ettikleri gelirler bu hesapta izlenir. Asıl işleri komisyonculuk olan işletmelerin (örneğin, emlakçılık) komisyon gelirleri satış geliri olarak muhasebeleştirilmesi gerekir⁵⁶.

⁵⁵ SEVİLENGÜL Orhan, **Genel Muhasebe**, 12. Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara, 2005, s.703

⁵⁶ SEVİLENGÜL, **a.g.e.**, s.703

b) İşleyişi : İşletmenin elde ettiği komisyon geliri bu hesabın alacağına kaydedilir, dönem sonunda 690 Dönem Kârı veya Zararı hesabına devredilerek kapatılır.

Örnek

Y işletmesi asıl faaliyet konusu basın yayın-dağıtım olan işletmenin bir arsa alım satıma aracılık etmesinden dolayı 118,00 KDV dahil komisyon geliri elde etmiştir.

----- / -----	
100 KASA HS.	118,00
100 01 Yeni Türk Lirası Kasası	
643 KOMİSYON GELİRLERİ HS.	100,00
643 01 Diğer Kişiler	
391 HESAPLANAN KDV HS.	18,00
391 Sat.İlişkin Hes.Kdv.	

İşletmeye Komisyon Gelirinin nakit olarak ödenmesi

----- / -----

1.5.5 644 KONUSU KALMAYAN KARŞILIKLAR HESABI

a) Niteliği : İşletmelerin daha önceden aktif hesapları ile ilgili olarak ayırdıkları karşılıklardan iptal ettikleri tutarların izlendiği hesaptır⁵⁷.

b) İşleyişi : Aktif hesaplardan ilgili olarak ayrılan karşılıklar iptal edildikçe bu hesabın alacağına ilgili karşılık hesabının borcuna yazılır. Dönem sonunda 690 Dönem Kârı veya Zararı hesabına devredilerek kapatılır⁵⁸.

⁵⁷ KAVAK, a.g.e, s.395

⁵⁸ KAVAK, a.g.e, s.395

Örnek⁵⁹

Geçen dönem şüpheli hale gelen dava edilen ve karşılık ayrılan 500,00 YTL'lik şüpheli alacak senetleri, dava sonucunda tahsil edilmiştir.

----- / -----	
100 KASA HS.	500,00
100 01 Yeni Türk Lirası	
129 ŞÜPHELİ TİC.ALACAKLAR KARŞILIĞI	500,00
129 01 A Firması Alacak Senetleri	
128 ŞÜPHELİ TİC.ALACAKLAR HS.	500,00
128 01 A Firması Alacak Senetleri	
644 KONUSU KALMAYAN KARŞILIKLAR HS.	500,00
644 01 Şüpheli Tic. Al. Kar. İptal Karları	

Alacak senetlerine ayrılan karşılığın iptal edilmesi

----- / -----

1.5.6 645 MENKUL KIYMET SATIŞ KARLARI HESABI

a) Niteliği : Asıl faaliyet alanı menkul kıymet alım satımı olmayan işletmelerde menkul kıymetlerin satışından doğan kârlar bu hesapta izlenir⁶⁰.

b) İşleyişi : İlgili kâr elde edildiğinde bu hesap alacaklandırılır, dönem sonunda 690 Dönem Kârı veya Zararı hesabına devredilerek kapatılır.

Örnek

Y işletmesi 1.000,00 YTL'ye satın aldığı A Firmasına ait hisse senetlerini 1.500,00 YTL'ye satmıştır. Hisse senetleri karşılığında alınan para B Bankasına yatırılmıştır.

⁵⁹ KAVAK, a.g.e, s.395

⁶⁰ KAVAK, a.g.e, s.396

----- / -----	
102 BANKALAR HS.	1.500,00
102 01 B Bankası	
110 HİSSE SENETLERİ HS.	1.000,00
110 01 A Firması Hisse Senedi	
645 MENKUL KIYMET SATIŞ KARLARI HS.	500,00
645 01 Hisse Senedi Satış Kârları	
Hisse senedi satış kârları	
----- / -----	

1.5.7 646 KAMBIYO KARLARI HESABI

a) Niteliği : İşletmenin kambiyo (yabancı para işlemleri) işlemlerinden doğan olumlu kur farklarının izlendiği hesaptır. Dönem içindeki ihracat ile ilgili olanlar 601 YURTDIŞI SATIŞLAR HESABI'nda takip edilir⁶¹.

b) İşleyişi : Kambiyo kâr elde edildiğinde bu hesap alacaklandırılır, dönem sonunda 690 Dönem Kârı veya Zararı hesabına devredilerek kapatılır.

Örnek⁶²

Y işletmesinin kasasında bulunan 1.000 \$ bankada Kur 1\$: 1,40 YTL'den bozdurulmuştur. Doların işletme kasasına girdiği tarihte Kur 1\$: 1,35 YTL'dir.

⁶¹ KARABINAR, a.g.e, s.188

⁶² KAVAK, a.g.e, s.397

----- / -----	
100 KASA HS.	1.400,00
100 01 Yeni Türk Lirası	
100 KASA HS.	1.350,00
100 02 Yabancı Para Kasası	
646 KAMBİYO KARLARI HS.	50,00
646 01 Dolar Kârları	
Dolar satışından elde edilen kâr	
----- / -----	

1.5.8 647 REESKONT FAİZ GELİRLERİ HESABI

a) Niteliği : Reeskont faiz gelirleri hesabı, işletmenin dönem sonunda borç senetleri için hesapladıkları reeskont faiz gelirleri ile alacak senetleri reeskontunun yeni dönemin başında iptalinden doğan gelirler bu hesapta takip edilmektedir⁶³.

647 REESKONT FAİZ GELİRLERİ

647 01 Borç Senetleri Reeskont Faiz Gelirleri

647 02 Alacak Senetleri Reeskont İptal Gelirleri gibi alt hesaplara ayırabiliriz⁶⁴.

b) İşleyişi : Reeskont faiz geliri elde edildiğinde bu hesabın alacağına kaydedilir. Yeni dönem başında alacak senetleri reeskontunun iptalinden doğan gelir 122 Alacak Senetleri Reeskontu hesabının borcuna, dönem sonundaki borç senetleri için hesaplanan faiz geliri 322 Borç Senetleri Reeskontu hesabının borcuna kaydedilir. Hesap dönem sonunda 690 Dönem Kârı veya Zararı hesabına devredilerek kapatılır⁶⁵.

⁶³ SEVİLENGÜL, a.g.e, s.703

⁶⁴ LAZOL, a.g.e, s.248

⁶⁵ KARABINAR, a.g.e, s.189

Örnek⁶⁶

- 1- İşletmenin açılış bilançosundaki, Alacak Senetleri Reeskontu hesabının bakiyesi 5.000,00 YTL'dir.
- 2- İşletmenin dönem sonu itibariyle elindeki borç senetlerinin nominal değerleri toplamı 60.000,00 YTL'dir. Senetlerin tasarruf (peşin) değeri 50.000,00 YTL'dir.

----- / -----	
122 ALACAK SENETLERİ REESKONTU HS.	5.000,00
647 REESKONT FAİZ GEL. HS.	5.000,00

647 02 Alacak Senetleri

Reeskont İptal Gelirleri

Alacak Senetleri Reeskont İptal Geliri

----- / -----

----- / -----	
322 BORÇ SENETLERİ REESKONTU HS.	10.000,00
647 REESKONT FAİZ GELİRLERİ HS.	10.000,00

647 01 Borç Sen.Reeskont Faiz Gelirleri

Borç Senetlerinin Reeskont Kaydı

----- / -----

1.5.9 648 ENFLASYON DÜZELTMESİ KARLARI HESABI

a) Niteliği : “Mali Tabloların enflasyon düzeltmesinden ortaya çıkan net olumlu farkların 698 Enflasyon Düzeltme Hesabından ve yıllara yaygın inşaat işinde 358 Yıllara Yaygın İnşaat Enflasyon Düzeltme Hesabından aktarılarak izlendiği hesaptır”⁶⁷.

⁶⁶ LAZOL, a.g.e, s.249

⁶⁷ KIZIL Ahmet, Genel Muhasebe ve Vergi Uygulamaları, Bahar Yayınevi: İstanbul, 2005, s.502

b) İşleyişi : “698 Enflasyon Düzeltme Hesabından ve yıllara yaygın inşaat işinde geçici kabulde 358 yıllara yaygın İnşaat Enflasyon Düzeltme Hesabından bu hesaba aktarılan tutarlar söz konusu hesapların borcuna karşılık bu hesaba alacak yazılır”⁶⁸.

Örnek⁶⁹

_____ / _____
698 ENFLASYON DÜZELTME HS.
648 ENFLASYON DÜZELTME KARLARI HS.
Enflasyon düzeltme hesabının gelir tablosu hesabını aktarılması
_____ / _____

1.5.10 649 FAALİYETLERLE İLGİLİ DİĞER OLAĞAN GELİR VE KARLAR HESABI

a) Niteliği : İşletmenin yukarıdaki hesaplar kapsamına girmeyen diğer faaliyetlerinden olan gelir ve karların izlendiği hesaptır⁷⁰.

b) İşleyişi : Diğer olağan faaliyetlerden elde edilen gelir olunca bu hesaba alacak kaydedilir. Hesap dönem sonunda 690 Dönem Kârı veya Zararı hesabına devredilerek kapatılır⁷¹.

Örnek⁷²

Y İşletmesi 5.000,00 YTL kira geliri elde etmiştir.

<hr/>	
100 KASA HS.	5.000,00
100 01 Yeni Türk Lirası Kasası	
649 DİĞER OLAN GELİR VE KARLAR HS.	5.000,00
649 01 Kira Gelirleri	
Kira Gelirinin tahsil edilmesi	
<hr/>	

⁶⁸ KIZIL, a.g.e, s.502

⁶⁹ KIZIL, a.g.e, s.509

⁷⁰ KAVAK, a.g.e, s.399

⁷¹ KAVAK, a.g.e, s.399

⁷² LAZOL, a.g.e, ss.249-250

1.6 65 DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR (-)**HESAP GRUBU**

İşletmenin esas faaliyeti dışında kalan, diğer faaliyetlerinden elde ettiği gider ve zararlar bu hesap grubunda yer alır.

65 DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR hesap grubunda aşağıdaki hesaplar yer alır;

653 KOMİSYON GİDERLERİ (-)

654 KARŞILIK GİDERLERİ (-)

655 MENKUL KIYMET SATIŞ ZARARLARI (-)

656 KAMBİYO ZARARLARI (-)

657 REESKONT FAİZ GİDERLERİ (-)

658 ENFLASYON DÜZELTME ZARARLARI (-)

659 DİĞER OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR (-)

1.6.1 653 KOMİSYON GİDERLERİ HESABI

a) Niteliği : Asıl faaliyeti dışında kalan diğer olağan faaliyetleriyle ilgili acenta, temsilci ve benzeri işletmelere ödediği veya borçlandığı komisyon giderlerinin izlendiği hesaptır⁷³.

b) İşleyişi : İşletmede yukarıda sayılan komisyonla ilgili giderler tahakkuk ettikçe bu hesabın borcuna ilgili hesabın alacağına yazılır. Dönem sonunda hesap 690 Dönem Kârı veya Zararı hesabına devredilerek kapatılır⁷⁴.

⁷³ KAVAK, a.g.e, s.399

⁷⁴ KAVAK, a.g.e, s.399

Örnek:

Y işletmesi A acentesine komisyon gideri olarak 500,00 YTL nakit ödemiştir.

_____ / _____	
653 KOMİSYON GİDERLERİ HS.	500,00
100 KASA HS.	500,00
100 01 Yeni Türk Lirası Kasası	

A Acentasına Komisyon Giderinin nakit olarak ödenmesi

_____ / _____

1.6.2 654 KARŞILIK GİDERLERİ HESABI

a) Niteliği : Aktifteki hesaplar için ayrılan karşılık giderlerinin izlendiği hesaptır. Aktifte şüpheli hale gelmiş veya değeri düşmüş varlıklar için karşılık ayrılması kararlaştırılması halinde bu hesap açılır⁷⁵.

b) İşleyişi : Aktif hesaplarla ilgili olarak ayrılan karşılık giderleri bu hesabın borcuna ilgili değer düzeltici hesabın (119 MENKUL KIYMETLER DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI HS, 129 ŞÜPHELİ TİCARİ ALACAKLAR KARŞILIĞI HS. 158 STOK DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI HS. Vb) alacağına kaydedilir. Bu hesap dönem sonunda 690 Dönem Net Kârı veya Zararı hesabına devredilerek kapatılır⁷⁶.

b) İşleyişi :

Örnek:

Şüpheli hale gelen A Firmasının 100,00 YTL'lik alacak senedi için karşılık ayrılması kararlaştırılmıştır⁷⁷.

_____ / _____	
654 KARŞILIK GİDERLERİ HS.	100,00
654 01 Şüpheli Tic.Alacaklar Karşılığı	
129 ŞÜPHELİ TİC.ALACAKLAR	100,00
KARŞILIĞI HS.	
129 01 A Firması Alacak Senetleri	

A Firması Alacak senetlerine karşılık ayrılması

_____ / _____

⁷⁵ KAVAK, a.g.e, s.399

⁷⁶ KAVAK, a.g.e, s.399

⁷⁷ KAVAK, a.g.e, s.399

1.6.3 655 MENKUL KIYMET SATIŞ ZARARLARI (-) HESABI

a) Niteliği : Asıl faaliyet alanı menkul kıymet alım satımı olmayan işletmelerde menkul kıymetlerin satışından doğan zararlar bu hesapta izlenir⁷⁸.

b) İşleyişi : İlgili zarar meydana edildiğinde bu hesap borçlandırılır, dönem sonunda 690 Dönem Kârı veya Zararı hesabına devredilerek kapatılır.

Örnek

Y işletmesi 1.000,00 YTL'ye satın aldığı A Firmasına ait hisse senetlerini 800,00 YTL'ye satmıştır. Hisse senetleri karşılığında alınan para B Bankasına yatırılmıştır.

102 BANKALAR HS.	800,00
102 01 B Bankası	
655 MENKUL KIYMET SATIŞ ZARARLARI HS	200,00
655 01 Hisse Senedi Satış Kârları	
110 HİSSE SENETLERİ HS.	1.000,00
110 01 A Firması	
Hisse Senedi	
Hisse senedi satış zararı	

1.6.4 656 KAMBIYO ZARARLARI (-) HESABI

a) Niteliği : İşletmenin kambiyo (yabancı para işlemleri) işlemlerinden doğan olumsuz kur farklarının izlendiği hesaptır. İşletme faaliyetlerinin aksamdan yürütülebilmesi amacıyla borçlanılan tutarlarla ilgili olumsuz kur farkları bu hesapta izlenmez 7/A seçeneğine göre 780 FİNANSMAN GİDERLERİ HESABI, 7/B seçeneğine göre 797 FİNANSMAN GİDERLERİ HESABI'nda izlenir⁷⁹.

b) İşleyişi : Kambiyo zararı meydana edildiğinde bu hesap borçlandırılır, dönem sonunda 690 Dönem Kârı veya Zararı hesabına devredilerek kapatılır.

⁷⁸ KAVAK, a.g.e, s.399

⁷⁹ KARABINAR, a.g.e, s.191

Örnek

Y işletmesinin kasasında bulunan 1.000 \$ bankada Kur 1\$: 1,40 YTL'den bozdurulmuştur. Doların işletme kasasına girdiği tarihte Kur 1\$: 1,50 YTL'dir.

100 KASA HS.	1.400,00
100 01 Yeni Türk Lirası	
656 KAMBİYO ZARARLARI HS.	100,00
656 01 Dolar Zararı	
100 KASA HS.	1.500,00
100 02 Yabancı Para Kasası	
Dolar satışından elde edilen olumsuz fark	

1.6.5 657 REESKONT FAİZ GİDERLERİ (-) HESABI

a) Niteliği : İşletmenin dönem sonunda senetli alacakları için hesapladıkları reeskont faiz giderleri ile borç senetleri reeskontunun yeni dönemin başında iptalinden doğan faiz giderleri bu hesapta takip edilmektedir⁸⁰.

657 REESKONT FAİZ GİDERLERİ**657 01 Alacak Senetleri Reeskont Giderleri**

657 02 Borç Senetleri Reeskontu İptal Giderleri gibi alt hesaplara ayırabiliriz⁸¹.

b) İşleyişi : Reeskont faiz gideri elde edildiğinde bu hesabın borcuna kaydedilir. Yeni dönem başında borç senetleri reeskontunun iptalinden meydana gelen gider 322 Borç Senetleri Reeskontu hesabının alacağına, dönem sonundaki Alacak Senetleri için hesaplanan faiz gideri 122 Alacak Senetleri Reeskontu hesabının alacağına kaydedilir. Hesap dönem sonunda 690 Dönem Kârı veya Zararı hesabına devredilerek kapatılır⁸².

⁸⁰ KAVAK, a.g.e, s.400

⁸¹ LAZOL, a.g.e, s.252

⁸² KARABINAR, a.g.e, s.191

Örnek ⁸³

1- İşletmenin açılış bilançosundaki, Borç Senetleri Reeskontu hesabının bakiyesi 5.000,00 YTL'dir.

2- İşletmenin dönem sonu itibariyle elindeki alacak senetlerinin nominal değerleri toplamı 60.000,00 YTL'dir. Senetlerin tasarruf (peşin) değeri 50.000,00 YTL'dir.

_____ / _____	
657 REESKONT FAİZ GİDERLERİ HS.	5.000,00

657 01 Borç Senetleri Reeskont İptal Gelirleri

322 BORÇ SENETLERİ REESKONTU HS.	5.000,00
----------------------------------	----------

Borç Senetlerinin Reeskont İptal Kaydı

_____ / _____	
657 REESKONT FAİZ GİDERLERİ HS.	10.000,00

657 02 Alacak Senetleri Reeskont Giderleri

122 ALACAK SENETLERİ REESKONTU HS.	10.000,00
------------------------------------	-----------

Alacak Senetleri Reeskont Kaydı

1.6.6 658 ENFLASYON DÜZELTMESİ ZARARLARI (-) HESABI

a) Niteliği : “Mali Tabloların enflasyon düzeltmesinden ortaya çıkan net olumsuz farkların 698 Enflasyon Düzeltme Hesabından ve yıllara yaygın inşaat işinde 178 yıllara yaygın İnşaat Enflasyon Düzeltme Hesabından aktarılarak izlendiği hesaptır”⁸⁴.

b) İşleyişi : “698 Enflasyon Düzeltme Hesabından ve yıllara yaygın inşaat işinde geçici kabulde 178 yıllara yaygın İnşaat Enflasyon Düzeltme Hesabından bu hesaba aktarılan tutarlar söz konusu hesapların alacağına karşılık bu hesaba borç yazılır”⁸⁵.

⁸³ LAZOL, a.g.e, 252

⁸⁴ KIZIL, s.502

⁸⁵ KIZIL, a.g.e, s.502

Örnek⁸⁶

658 ENFLASYON DÜZELTME ZARARLARI HS.

698 ENFLASYON DÜZELTME HS.

Enflasyon düzeltme hesabının gelir tablosu hesabını aktarılması

1.6.7 659 DİĞER OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR (-) HESABI

a) Niteliği : İşletmenin yukarıdaki hesaplar kapsamına girmeyen diğer faaliyetlerinden olan gider ve zararların izlendiği hesaptır⁸⁷.

b) İşleyişi : Diğer olağan faaliyetlerden meydana gelen gider ve zarar bu hesaba borcuna kaydedilir. Hesap dönem sonunda 690 Dönem Kârı veya Zararı hesabına devredilerek kapatılır⁸⁸.

1.7 66 FİNANSMAN GİDERLERİ (-) HESAP GRUBU

“İşletmenin borçlandığı tutarlarla ilgili olarak katlanılan ve varlıklarının maliyetine eklenmemiş bulunan faiz, kur farkları, kredi komisyonları ve benzeri giderleri bu hesap grubunun içinde yer alır”⁸⁹.

66 FİNANSMAN GİDERLERİ (-) hesap grubunda aşağıdaki hesaplar yer alır;

660 KISA VADELİ BORÇLANMA GİDERLERİ (-)

661 UZUN VADELİ BORÇLANMA GİDERLERİ (-)

1.7.1 660 KISA VADELİ BORÇLANMA GİDERLERİ (-) HESABI

a) Niteliği : Vadesi bir yıla kadar olan borçlanmalarla ilgili olarak yüklenilen ve varlıkların maliyetlerine eklenmemiş bulunan faiz, kur farkları, kredi komisyonları ve benzeri diğer giderlerin izlendiği hesaptır⁹⁰.

⁸⁶ KIZIL, a.g.e, s.510

⁸⁷ KAVAK, a.g.e, s.401

⁸⁸ KAVAK, a.g.e, s.401

⁸⁹ SEVİLENGÜL, a.g.e, s.705

⁹⁰ LAZOL, a.g.e, s.253

b) İşleyişi :

7/A seçeneğinde 780 Finansman Giderleri, kısa vadeli borçlanma giderlerinin borcuna 781 Finansman Giderleri yansıtma hesabı ile aktarılır.

7/B Seçeneğinde 797 Finansman Giderleri, kısa vadeli borçlanma giderlerinin borcuna 798 Gider Çeşitleri yansıtma hesabı ile aktarılır. Hesap dönem sonunda 690 Dönem Kârı veya Zararı hesabına devredilerek kapatılır⁹¹.

1.7.2 661 UZUN VADELİ BORÇLANMA GİDERLERİ (-) HESABI

a) Niteliği : Vadesi bir yıldan uzun olan borçlanmalarla ilgili olarak yüklenilen ve varlıkların maliyetlerine eklenmemiş bulunan faiz, kur farkları, kredi komisyonları ve benzeri diğer giderlerin izlendiği hesaptır⁹².

b) İşleyişi :

7/A seçeneğinde 780 Finansman Giderleri, kısa vadeli borçlanma giderlerinin borcuna 781 Finansman Giderleri yansıtma hesabı ile aktarılır.

7/B Seçeneğinde 797 Finansman Giderleri, kısa vadeli borçlanma giderlerinin borcuna 798 Gider Çeşitleri yansıtma hesabı ile aktarılır. Hesap dönem sonunda 690 Dönem Kârı veya Zararı hesabına devredilerek kapatılır⁹³.

Örnek⁹⁴

7/A seçeneğine göre kayıt yapan işletme dönem sonunda 780 Finansman giderleri hesabında 1.000,00 YTL'nin 500,00 YTL'si kısa vadeli borçlanma, diğer 500,00 YTL'si uzun vadeli borçlanma gideridir.

<hr/>		<hr/>	
660 KISA VADELİ BORÇ.GİD. HS.		500,00	
661 UZUN VADELİ BORÇ.GİD. HS.		500,00	
	781 FİNANSMAN GİDERLERİ YAN. HS.		1000,00

Maliyet hesaplarının, gelir tablosu hesaplarına aktarılması

⁹¹ LAZOL, a.g.e, s.254

⁹² LAZOL, a.g.e, s.254

⁹³ LAZOL, a.g.e, s.254

⁹⁴ KAVAK, a.g.e, s.402

781 FİNANSMAN GİDERLERİ YANSITMA HS.	1.000,00	
780 FİNANSMAN GİD. HS.		1.000,00
Yansıtma hesaplarını kapatılması.		

OLAĞAN KAR VEYA ZARAR

Faaliyet karı veya zararı tutarına işletmenin diğer faaliyetlerinden olan (iştiraklerden Temettü Gelirleri, Konusu Kalmayan karşılıklar Menkul Kıymet Satış karları, Kambiyo Karları, Reeskont Faiz Gelirleri, Diğer Olan Gelir ve Karlar) gelirlerin eklenmesi ve diğer faaliyetlerinden olan gider ve zararların (Komisyon Giderleri, Karşılık Giderleri, Menkul Kıymet Satış Zararları, Kambiyo Zararları, Reeskont Faiz Giderleri, Diğer Olağan Gider ve Zararlar) indirilmesi ile olağan kar veya zarar bulunur.

1.8 67 OLAĞANDIŞI GELİR VE KARLAR HESAP GRUBU

İşletmenin olağan faaliyetlerinden bağımsız olan, sık sık ve düzenli olarak ortaya çıkması beklenmeyen işlemlerden kaynaklanan gelir ve karların yer aldığı hesap grubudur. Arızî nitelik taşıyan duran varlık satışlarından elde edilen karlar bu hesap grubunda yer alır⁹⁵.

67 OLAĞANDIŞI GELİR VE KARLAR hesap grubunda aşağıdaki hesaplar yer alır;

671 ÖNCEKİ DÖNEM GELİR VE KARLARI

679 DİĞER OLAĞANDIŞI GELİR VE KARLAR

1.8.1 671 ÖNCEKİ DÖNEM GELİR VE KARLARI

a) Niteliği : Cari dönemde, önceki döneme ait olan bu dönemin mali tablolarına çeşitli nedenlerle (hata, unutulma) yansıtılmamış olan gelir ve karlar bu hesabın alacağına izlenir⁹⁶.

b) İşleyişi : Önceki döneme ait gelir ve karlar bu hesabın alacağına kaydedilir. Hesap dönem sonunda 690 Dönem Kârı veya Zararı hesabına devredilerek kapatılır⁹⁷.

⁹⁵ KARABINAR, a.g.e, s.193

⁹⁶ LAZOL, a.g.e, s.254

⁹⁷ LAZOL, a.g.e, s.254

Örnek⁹⁸

İnşaat firması olan işletme tamamladığı binayı önceki dönemde teslim etmiş bulunmaktadır. Cari dönemde binanın kesin kabulü yapılmıştır. İşletme 10.000,00 YTL ek hakediş almıştır. %3 Gelir Vergisi kesintisi yapıldıktan sonra ilgili tutar tahsil edilmiştir.

<hr/>		<hr/>	
102 BANKALAR HS.		9.700,00	
100 01 Yeni Türk Lirası			
193 PEŞİN ÖDENEN VERGİ VE FONLAR		300,00	
193 01 Gelir Vergisi			
	671 ÖNCEKİ DÖNEM GEL. VE KAR. HS.		10,000
<hr/>		<hr/>	

1.8.2 679 DİĞER OLAĞANDIŞI GELİR VE KARLAR

a) Niteliği : Yukarıdaki sayılan hesap kalemleri dışında kalan gelir ve karlar bu hesaba kayıt edilir. Arızı bir karakter taşıyan duran varlık satışlarından doğan karlar, ve buna benzer gelir ve karlar bu hesapta izlenir⁹⁹.

b) İşleyişi : Diğer olan dışı gelir ve karlar tahakkuk ettikçe bu hesabın alacağına yazılır. Hesap dönem sonunda 690 Dönem Kârı veya Zararı hesabına devredilerek kapatılır¹⁰⁰.

Örnek¹⁰¹

İşletmenin aktifinde kayıtlı olan Bilgisayar 300,00 YTL + KDV peşin fiyata satılmıştır. Bu bilgisayarla ilgili 257 Birikmiş Amortismanlar hesabının Alacak tarafında 160,00 YTL, 255 Demirbaşlar hesabının borç tarafında 400,00 YTL yazmaktadır.

⁹⁸ SEVİLENGÜL, a.g.e, s.707

⁹⁹ KAVAK, a.g.e, s.404

¹⁰⁰ KAVAK, a.g.e, s.404

¹⁰¹ KAVAK, a.g.e, s.404

100 KASA HS.	354,00
100 01 Yeni Türk Lirası	
257 BİRİKMIŞ AMORTİSMANLAR HS.	160,00
257 01 Demirbaşlar Birik. Amortismanı	
255 DEMİRBAŞLAR HS.	400,00
255 01 Bilgisayar	
391 HESAPLANAN KDV. HS.	54,00
391 05 Duran Varlık Sat. Ait Hes. KDV	
679 DİĞER OLAĞAN DIŞI GELİR VE KAR. HS.	60,00
679 01 Duran Varlık Satış Karı	
5 nolu fatura ile demirbaş satışı	

1.9 68 OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR (-) HESAP GRUBU

İşletmenin olağan faaliyetlerinden bağımsız olan, sık sık ve düzenli olarak ortaya çıkması beklenmeyen işlemlerden kaynaklanan gider ve zararların yer aldığı hesap grubudur.¹⁰²

68 OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR (-) hesap grubunda aşağıdaki hesaplar yer alır;

680 ÇALIŞMAYAN KISIM GİDER VE ZARARLAR (-)

681 ÖNCEKİ DÖNEM GİDER VE ZARARLARI (-)

689 DİĞER OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR (-)

¹⁰² SEVİLENGÜL, a.g.e, s.707

1.9.1 680 ÇALIŞMAYAN KISIM GİDER VE ZARARLAR (-) HESABI

a) Niteliği : İşletmenin üretim ile ilgili biriminin bir bölümünde çeşitli nedenlerle (teknik nedenlerle veya piyasa koşulları ile ilgili nedenlerle) faaliyetinin durdurulması sonucu üretime yüklenemeyen giderlerin izlendiği hesaptır¹⁰³.

b) İşleyişi : İşletmelerin üretim birimlerinde bazı dönemlerde çeşitli sebeplerden dolayı üretim durabilir ancak üretimin durmuş olmasına rağmen bazı giderler oluşmaya devam edebilir. Örneğin; Üretimde kullanılan makinelerin amortisman giderleri veya işçi ücretleri gibi. İşletmenin dönemsellik kavramı gereği bu giderlerin mali tablolara yansıtılması gerekir. İşte bu burumda çalışmayan dönemlere ait giderler oluştuğu ilgili yansıtma hesabına karşılık bu hesap borçlandırılır. Hesap dönem sonunda 690 Dönem Kâr veya Zararı hesabına devredilerek kapatılır¹⁰⁴.

Örnek¹⁰⁵

Y İşletmenin 1. nolu üretim atölyesinde üretim bir ay durmuştur. 1. Nolu esas üretim yerindeki makinelerin amortisman giderleri 1.000,00 YTL'dir.

680 ÇALIŞMAYAN KISIM GİDER VE ZARARLAR HS.

680 01 Amortisman gideri (1 nolu Esas Ür.Yeri)

731 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ YANSITMA HS.

730 01 Amortisman gideri (1 nolu Esas Ür.Yeri)

1.9.2 681 ÖNCEKİ DÖNEM GİDER VE ZARARLAR (-) HESABI

a) Niteliği : Cari dönemde önceki döneme ait olan bu dönemin mali tablolarına çeşitli nedenlerle (hata, unutulma) yansıtılmamış olan gider ve zararlar bu hesabın borcunda izlenir¹⁰⁶.

b) İşleyişi : Önceki döneme ait gider ve zararlar bu hesabın borcuna kaydedilir. Hesap dönem sonunda 690 Dönem Kârı veya Zararı hesabına devredilerek kapatılır¹⁰⁷.

¹⁰³ SEVİLENGÜL, a.g.e, s.708

¹⁰⁴ KAVAK, a.g.e, s.405

¹⁰⁵ KAVAK, a.g.e, s.405

¹⁰⁶ LAZOL, a.g.e, s.255

Beyannamede Kanunen Kabul Edilmeyen Gider olarak dikkate alınması gerekmektedir.

Örnek¹⁰⁸

Y işletmesinin önceki dönem ile ilgili olarak 2.000,00 YTL iş yeri kira farkı ödeniyor. Ödemede %20 Gelir Vergisi kesintisi yapılıyor.

<hr/>		<hr/>	
681 ÖNCEKİ DÖNEM GİDER VE ZARARLAR HS.		2.000,00	
680 01 Çeşitli Giderler			
100 KASA HS.		1.600,00	
100 01 Yeni Türk Lirası			
360 ÖDENECEK VERGİ VE FON. HS.		400,00	
360 01 Gelir Vergisi			
<hr/>		<hr/>	

1.9.3 689 DİĞER OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR (-) HESABI

a) Niteliği : Yukarıdaki sayılan hesap kalemleri dışında kalan gider ve zararlar bu hesaba kayıt edilir. Arızı bir karakter taşıyan duran varlık satışlarından doğan zararlar, ve buna benzer gider ve zararlar bu hesapta izlenir¹⁰⁹.

b) İşleyişi : Diğer olan dışı gelir ve karlar tahakkuk ettikçe bu hesabın alacağına yazılır. Hesap dönem sonunda 690 Dönem Kârı veya Zararı hesabına devredilerek kapatılır¹¹⁰.

Bu hesap uygulamada genellikle KKEG hesabı olarak kullanılmaktadır. Ancak bu hesapta yer alan tutarların her zaman KKEG niteliğinde olmayabileceği unutulmamalıdır.

¹⁰⁷ LAZOL, a.g.e, s.255

¹⁰⁸ SEVİLENGÜL, a.g.e, s.708

¹⁰⁹ KAVAK, a.g.e, s.406

¹¹⁰ KAVAK, a.g.e, s.106

Örnek¹¹¹

İşletmenin aktifinde kayıtlı olan Bilgisayar 200,00 YTL + KDV peşin fiyata satılmıştır. Bu bilgisayarla ilgili 257 Birikmiş Amortismanlar hesabının Alacak tarafında 160,00 YTL, 255 Demirbaşlar hesabının borç tarafında 400,00 YTL yazmaktadır.

<hr/>		<hr/>	
100 KASA HS.		236,00	
100 01 Yeni Türk Lirası			
257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR HS.		160,00	
257 01 Demirbaşlar Birik. Amortismanı			
689 DİĞER OLAĞAN DIŞI GİDER VE ZARARLAR HS.		40,00	
689 01 Duran Varlık Satış Zararı			
	255 DEMİRBAŞ HS.		400,00
	255 01 Bilgisayar		
	391 HESAPLANAN KDV. HS.		36,00
	391 05 Duran Varlık Satışına Ait		
	Hesaplanan KDV		
6 nolu fatura ile demirbaş satışı			
<hr/>		<hr/>	

1.10 69 DÖNEM NET KARI VEYA ZARARI HESAP GRUBU

Bu grup işletmenin dönem sonunda hesapların kapatılarak aktarıldığı ve dönemin net kârını veya zararını hesaplanmasını sağlamaktadır.

1.10.1 690 DÖNEM NET KARI VEYA ZARARI HESABI

a) Niteliği : Dönem sonlarında gelir tablosunda yer alan tüm gelir ve gider hesapları bu hesaba aktarılarak kapatılır. Böylece bir dönem boyunca elde edilen gelir ve giderler bu hesapta toplanmış olur¹¹².

¹¹¹ KAVAK, a.g.e, s.406

¹¹² KARABINAR, a.g.e, s.195

b) İşleyişi : Gelir tablosunda yer alan bütün gelir hesapları bu hesabın alacağına, bütün gider hesapları da bu hesabın borcuna yazılır.

_____ / _____

600 YURTİÇİ SATIŞLAR HS.

601 YURTDIŞI SATIŞLAR HS.

602 DİĞER GELİRLER HS.

640 İŞTİRAKLERDEN TEMETTÜ GELİRLERİ HS.

641 BAĞLI ORTAKLARDAN TEMETTÜ GELİRLERİ HS.

642 FAİZ GELİRLERİ HS.

643 KOMİSYON GELİRLERİ HS.

644 KONUSU KALMAYAN KARŞILIKLAR HS.

648 ENFLASYON DÜZELTME KARLARI HS.

649 DİĞER OLAĞAN GELİR VE KARLAR HS.

671 ÖNCEKİ DÖNEM GELİR VE KARLARI HS.

679 DİĞER OLAĞANDIŞI GELİR VE KARLAR S.

690 DÖNEM KARI VEYA ZARARI HS.

Gelir hesaplarının ilgili sonuç hesabına aktarılması¹¹³

_____ / _____

¹¹³ LAZOL, a.g.e, s.256

690 DÖNEM KARI VEYA ZARARI	HS.
610 SATIŞTAN İADELER	HS.
611 SATIŞ İSKONTOLARI	HS.
612 DİĞER İNDİRİMLER	HS.
620 SATILAN MAMULLERİN MALİYETİ	HS.
621 SATILAN TİCARİ MALLARIN MALİYETİ	HS.
622 SATILAN HİZMET MALİYETİ	HS.
623 DİĞER SATIŞLARIN MALİYETİ	HS.
630 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ	HS.
631 PAZARLAMA SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ	HS.
632 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ	HS.
653 KOMİSYON GİDERLERİ	HS.
654 KARŞILIK GİDERLERİ	HS.
657 REESKONT FAİZ GİDERLERİ	HS.
658 ENFLASYON DÜZELTME ZARARLARI	HS.
659 DİĞER OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR	HS.
660 KISA VADELİ BORÇLANMA GİDERLERİ	HS.
661 UZUN VADELİ BORÇLANMA GİDERLERİ	HS.
680 ÇALIŞMAYAN KISIM GİDERLERİ	HS.
681 ÖNCEKİ DÖNEM GİDER VE ZARARLARI	HS.
689 DİĞER OLAĞANDIŞI GİDERLER VE ZARARLAR	HS.

Gider hesaplarının ilgili sonuç hesabına aktarılması.

690 DÖNEM NET KARI VEY ZARARI HESABI¹¹⁴

610 SATIŞTAN İADELER HS.	600 YURTIÇİ SATIŞLAR HS.
611 SATIŞ İSKONTOLARI HS.	601 YURTDIŞI SATIŞLAR HS.
612 DİĞER İNDİRİMLER HS.	602 DİĞER GELİRLER HS.
620 SATILAN MAMULLERİN MALİYETİ HS.	640 İŞTİRAKLERDEN TEMETTÜ GELİRLERİ HS.
621 SATILAN TİC. MALLAR MALİYETİ HS.	641 BAĞLI ORTAKLARDAN TEMETTÜ GELİR. HS.
622 SATILAN HİZMET MALİYETİ HS.	642 FAİZ GELİRLERİ HS.
623 DİĞER SATIŞLARIN MALİYETİ HS.	643 KOMİSYON GELİRLERİ HS.
630 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİD. HS.	644 KONUSU KALMAYAN KARŞILIKLAR HS.
631 PAZARLAMA SATIŞ VE DAĞITIM GİD. HS.	648 ENFLASYON DÜZELTMESİ KARLARI HS.
632 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HS.	649 DİĞER OLAĞAN GELİR VE KARLAR HS.
653 KOMİSYON GİDERLERİ HS.	671 ÖNCEKİ DÖNEM GELİR VE KARLARI HS.
654 KARŞILIK GİDERLERİ HS.	679 DİĞER OLAĞANDIŞI GELİR VE KARLAR HS.
657 REESKONT FAİZ GİDERLERİ HS.	
658 ENFLASYON DÜZELTMESİ ZARARLARI HS.	
659 DİĞER OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR HS.	
660 KISA VADELİ BORÇLANMA GİDERLERİ HS.	
661 UZUN VADELİ BORÇLANMA GİDERLERİ HS.	
680 ÇALIŞMAYAN KISIM GİDERLERİ HS.	
681 ÖNCEKİ DÖNEM GİDER VE ZARARLARI HS.	
689 DİĞER OLAĞANDIŞI GİD. VE ZARARLAR HS.	
GİDERLER TOPLAMI GELİR>GİDER=DÖNEM KARI	GELİRLER TOPLAMI GİDER>GELİR = DÖNEM ZARARI

690 Dönem Kar veya Zararı hesabın kalanı vergiden önceki karı gösterir. Bu hesap sermaye şirketlerinde dönem kârı olması halinde 691 Dönem Karı ve Diğer Yasal Yükümlülük Karşılıkları hesabı ve 692 Dönem Net Karı veya Zararı hesaplarının toplamı karşılığında borç kaydı ile kapatılır. Dönem zararı çıkması halinde 692 Dönem Net karı veya Zararı hesabının borcu karşılığında alacaklandırılarak kapatılır¹¹⁵.

¹¹⁴ KARABINAR, a.g.e, s.196

¹¹⁵ LAZOL, a.g.e, s.257

1.10.2 691 DÖNEM KARI VERGİ VE DİĞER YASAL YÜKÜMLÜLÜK

KARŞILIKLARI (-) HESABI

a) Niteliği : Dönem kârı üzerinden ilgili mevzuat hükümlerine göre vergi ve diğer yasal yükümlülükler için ayrılan karşılıkların izlendiği hesaptır¹¹⁶.

b) İşleyişi : Vergi ve yasa yükümlülükler bu hesabın borcuna yazılırken, 370 Dönem Kârı Vergi ve Diğer Yasal Yükümlülükler karşılıkları hesabının alacağına kaydedilir¹¹⁷.

691 DÖNEM KARI VERGİ VE DİĞER YASAL
YÜKÜMLÜLÜK KARŞILIKLARI

370 DÖNEM KARI VERGİ VE DİĞER
YÜKÜMLÜLÜK KARŞILIKLARI

370 01 Kurumlar vergisi

370 02 Gelir Vergisi Kesintisi

Dönem karı üzerinden hesaplanan vergi karşılıklarının ayrılması

1.10.3 692 DÖNEM NET KARI VEYA ZARARI HESABI

a) Niteliği : Dönem sonunda işletmenin vergi ve yasal yükümlülükleri düşüldükten sonra işletmenin elde ettiği dönem net karı veya zararı gösteren hesaptır¹¹⁸.

b) İşleyişi : 690 Dönem Karı veya zararı hesabı ile 691 Dönem Karı vergi ve diğer yasal yükümlülükler karşılıkları hesabının karşılıklı kapanması sonucu ortaya çıkan farkı bu hesabın alacağına kaydedilir eğer zarar varsa borcuna kaydedilir.¹¹⁹

¹¹⁶ KARABINAR, a.g.e, s.196

¹¹⁷ KARABINAR, a.g.e, s.196

¹¹⁸ KARABINAR, a.g.e, s.196

¹¹⁹ KARABINAR, a.g.e, s.196

Örnek: Ticari Kar çıkması durumunda;

_____ / _____

690 DÖNEM KARI VEYA ZARARI HS.

691 DÖNEM KARI VERGİ VE DİĞER

YASAL YÜKÜMLÜLÜKLER KARŞ. HS.

692 DÖNEM NET KARI VEYA ZARARI HS.

Dönemin karının ilgili hesaplara aktarılarak kapatılması¹²⁰.

_____ / _____

_____ / _____

692 DÖNEM NET KARI VEYA ZARARI HS.

590 DÖNEM NET KARI HS.

Dönemin net karının bilanço hesabına aktarılarak kapatılması kaydı¹²¹.

_____ / _____

¹²⁰ KARABINAR, a.g.e, s.199

¹²¹ KARABINAR, a.g.e, s.199

Örnek: Ticari Zarar ve mali kar çıkması durumunda;

_____ / _____

692 DÖNEM NET KARI VEYA ZARARI HS.

691 DÖNEM KARI VERGİ VE DİĞER

YASAL YÜKÜMLÜLÜKLER KARŞ. HS.

690 DÖNEM KARI VEYA ZARARI HS.

Dönemin karının ilgili hesaplara aktarılarak kapatılması¹²².

_____ / _____

_____ / _____

591 DÖNEM NET ZARARI HS.

692 DÖNEM NET KARI VEYA ZARARI HS.

Dönemin net karının bilanço hesabına aktarılarak kapatılması kaydı¹²³.

_____ / _____

¹²² KARABINAR, a.g.e, s.199

¹²³ KARABINAR, a.g.e, s.199

3. SONUÇ

Gelir tablosu işletme ile ilgilenenlerin ihtiyaç duyduğu temel tablolardan birisidir. İşletmede oluşan karın yada zararın nasıl oluştuğunu göstermektedir. Vergi matrahının tespiti açısından gelir tablonsun kurallara uygun bir şekilde düzenlenmiş olması önem arz etmektedir. Ayrıca bilgi kullanıcıları açısından gelir ve giderlerin doğru hesaplara kaydedilmesi ve dipnotlarla açıklanarak sunulması gerekir. Eksik yapılmış doğru hesaplara kaydedilmemiş doğruyu yansıtmayan bir gelir tablosu hiçbir fayda sağlamayacağı gibi ilgili kişileri de yanlış yönlendirir.

Bu çalışma ile gelir tablolarının gerçeğe ve ihtiyaca uygun doğru, karşılaştırılabilir bir şekilde hazırlanması hedeflenmiştir.

4. KAYNAKÇA

- ARIKAN Yahya, **Mali Tablolar Analizi ve Uygulama**, 2. Baskı, Mart Matbaacılık: İstanbul, 2004
- ATAMAN Ümit, **Genel Muhasebe (Muhasebede Dönem İçi İşlemleri Cilt 1)** 6.Baskı, Türkmen Kitabevi: İstanbul, 2005
- ÜSTÜNEL, Bülent, **Mali Tablolar**, Denet Yayıncılık A.Ş., Mart 1995
- GÜCENME Ümit, **Genel Muhasebe**, 3. Baskı, Aktüel Yayınları: İstanbul, 2005
- KARABINAR Selahattin, **Genel Muhasebe**, 1. Baskı, Sakarya Kitabevi: Adapazarı, 2004
- KAVAK Şeref, **Genel Muhasebe**, 3. Baskı, Nobel Yayın: Ankara, 2005
- KIZIL Ahmet, **Genel Muhasebe ve Vergi Uygulamaları**, Bahar Yayınevi: İstanbul, 2005
- KOÇ YALKIN Yüksel, **Genel Muhasebe**, 14. Baskı, Nobel Yayın: Ankara, 2005
- LAZOL İbrahim, **Genel Muhasebe**, 9.Basım, Ekin: Bursa, 2004
- ÖZMEN Sibel (Der.), **Tekdüzen Hesap Planı**, Seçkin Yayıncılık: Ankara, 2003
- SEVİLENGÜL Orhan, **Genel Muhasebe**, 12. Baskı, Gazi Kitabevi: Ankara, 2005
- YURDAKUL Çaldağ, AYANOĞLU Yıldız, **Genel Muhasebe**, 2.Basım, Gazi Kitabevi: Ankara, 2004

www.MuhasebeTR.com

Her hakkı saklıdır © 2009